

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANABİLİM DALI

MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA İLKÖĞRETİM

Yüksek Lisans Tezi

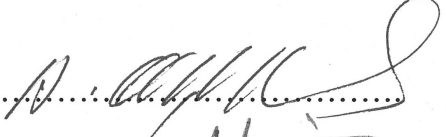
Hazırlayan
Ömür DAĞ

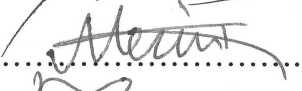
Danışman
Prof. Dr. Ali GÜLER

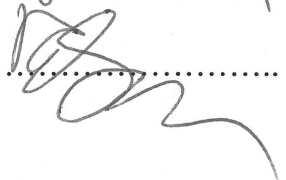
Bolu-2013

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Ömür DAĞ'a ait "Milli Eğitim Şuralarında İlköğretim" adlı çalışma jürimiz tarafından Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı): Prof. Dr. Ali GÜLER

Üye : Yrd.Doç.Dr. Meriç Tuncel

Üye : Yrd.Doç.Dr. Tuncay Özdemir

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Soner DURMUŞ

..../..../2013

ABSTRACT

PRIMARY EDUCATION IN NATIONAL EDUCATION COUNCILS

Ömür DAĞ

Master Thesis

Supervisor: Prof. Dr. Ali GÜLER

June – 2013 ix + 77 Pages

In this study, National Education Councils which discussing the problems of education, searching solution ways and taking important decisions were analyzed. In National Education Councils for primary schools, I. National Council of Education, II. National Council of Education, III. National Council of Education, IV. National Council of Education, V. National Council of Education, VI. National Council of Education, VII. National Council of Education, VIII. National Council of Education, IX. National Council of Education, X. National Council of Education, XI. National Council of Education, XII. National Council of Education, XIII. National Council of Education, XIV. National Council of Education, XV. National Council of Education, XVI. National Council of Education, XVII. National Council of Education and XVIII. National Council of Education investigated.

The past to the present and the present study examined all councils primary subject area to be examined in detail. In the study of primary education, which is in the decisions of the council, council decisions on the agenda of the government reflected on the concept of elementary school, elementary school council decision on how to transfer the information presented in the application. This study examined the documentary IV., V., VII., IX, XI, XII., XV., XVI., XVII., XVIII. Decisions on National Education Councils took place in primary school have been identified.

The research consist of five chapters. First chapter refers that "Introduction", in second chapter, method of research was approached, third chapter is theoretical

framework and related literature, in fourth chapter, "Results and Comments" have been revealed and in fifth chapter, "Conclusions and Recommendations" are included.

In this study, the sources which were published by the Ministry of National Education are mainly used sources, as well as training in the basic sources used. Councils, which are subject to assessment for this study are like following that; Council decisions will be sufficient to solve the problems of Turkey's education and training to meet the expectations of society, but their decisions are not transferred or the time of application to be transferred into the level of efficiency of these studies can not be expected.

By these research results, once again the importance given to education was studied to show. In addition, ups and downs in education from past to present what has changed in the field of education or in terms of a better understanding of whether or not things are changing and most importantly, in terms of determining what needs to be done is of great importance for the future.

This research was intended to achieve results; Councils in Turkey for primary education and improving the healthy functioning of the education system to solve the problems and make important decisions to be taken, but, in the event of implementation of these decisions largely solved the problems experienced in education and training, of the society in achieving the level of contemporary civilization save to emphasize a stage.

In the light of the findings of research on the problem, for taking place more effectively in terms of primary education the Councils of National Education, Councils, providing the power of sanction, Implementing Regulations to the dates, agendas, teachers, students, parents, university faculty, and with the participation of academics determination in terms of the number of members and participants with more people, so much better to be represented, and some suggestions are made only to a forum on the primary.

Keywords: Council, National Education Councils, Primary Education, Education.

ÖZET

MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA İLKÖĞRETİM

Ömür DAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ali GÜLER

Haziran – 2013 ix + 77 Sayfa

Bu araştırmada eğitim hakkındaki sorunların tartışıldığı, çözüm yollarının arandığı, önemli kararların alındığı Milli Eğitim Şûraları incelenmiştir. Milli Eğitim Şuralarında İlköğretime yönelik olarak I. Milli Eğitim Şurası, II. Milli Eğitim Şurası, III. Milli Eğitim Şurası, IV. Milli Eğitim Şurası, V. Milli Eğitim Şurası, VI. Milli Eğitim Şurası, VII. Milli Eğitim Şurası, VIII. Milli Eğitim Şurası, IX. Milli Eğitim Şurası, X. Milli Eğitim Şurası, XI. Milli Eğitim Şurası, XII. Milli Eğitim Şurası, XIII. Milli Eğitim Şurası, XIV. Milli Eğitim Şurası, XV. Milli Eğitim Şurası, XVI. Milli Eğitim Şurası, XVII. Milli Eğitim Şurası ve XVIII. Milli Eğitim Şurası incelenmiştir.

Geçmişten günümüze kadar yapılan tüm şuralar incelenmiş ve bu çalışmada ilköğretimi konu alan şuralar detaylı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında ilköğretimin, hangi şura kararlarında yer aldığı, şura kararlarındaki ilköğretim anlayışının hükümet gündemine nasıl yansıdığı, ilköğretim ile ilgili şura kararlarının uygulamaya nasıl aktarıldığı hakkında bilgiler sunulmuştur. Dokümanter olarak incelen bu çalışmada IV., V., VII., IX., XI., XII., XV., XVI., XVII., XVIII. Milli Eğitim Şuralarında ilköğretim ile ilgili kararlara yer verildiği tespit edilmiştir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm’de araştırmanın “Girişi”, 2. Bölüm’de “Araştırmanın Yöntemi”, 3. Bölüm’de Kuramsal Çerçeve ve İlgili Literatür, 4. Bölüm’de “Bulgular ve Yorumlar” ortaya konmuştur. 5. Bölüm’de ise “Sonuçlar ve Öneriler” yer almaktadır.

Araştırmada, kaynaklar ağırlıklı olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayınlarından kullanılmış, bunun yanı sıra eğitimle ilgili temel kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Bu araştırmada konu edilen şûralar için yapılacak değerlendirme şöyledir: Şûra kararlarının Türkiye'nin eğitim sorunlarını çözmede yeterli olacağı ve eğitimde toplumun beklentilerini karşılayacağı, ancak; kararlar uygulamaya aktarılamadığı ya da zamanında aktarılamadığı için bu çalışmalardan beklenen düzeyde verim alınamadığıdır.

Bu araştırma sonuçları ile eğitime verilen önem bir kez daha gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, eğitimdeki iniş-çıkışların, geçmişten günümüze eğitim alanında nelerin değiştiğini ya da değişen bir şeylerin olup olmadığının daha iyi anlaşılması yönünden ve en önemlisi ilerisi için yapılması gerekenleri belirlemek açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma ile ulaşılmak istenen sonuç; şûraların Türkiye'nin ilköğretime yönelik sorunlarının çözümünde ve eğitim sisteminin sağlıklı işleyişi ve iyileştirilmesinde önemli kararlar almış olduğu; fakat bu kararların yaşama geçirilmesi durumunda eğitimde yaşanan sorunların büyük ölçüde çözüleceği ve eğitimin, dolayısıyla toplumun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmada önemli bir aşama kaydedileceğini vurgulamaktır.

Elde edilen bulgular ışığında, araştırma problemine ilişkin olarak, Millî Eğitim Şûraları'nda ilköğretimin daha etkin yer alması bakımından, şûraların; yaptırım gücünün sağlanması, yönetmelikçe belirlenen tarihlerde yapılması, gündemlerinin öğretmen, öğrenci, veli, üniversite öğretim elemanları ve akademisyenlerin de katılımı ile belirlenmesi, üye ve katılımcı sayıları açısından çok daha fazla kişi ile çok daha iyi temsil edilmesi ve sadece ilköğretim konulu bir şûranın yapılması önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şûra, Millî Eğitim Şûraları, İlköğretim, Eğitim

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım sırasında bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım, çalışmamda desteklerini her zaman yanımda hissettiğim, çalışmamda beni yönlendiren, katkı ve yardımlarıyla bana güven veren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ali Güler'e, görüşleri ve bilgileri ile katkı sağlayan Sayın Yrd. Doç. Dr. Meriç TUNCEL'e, Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca bütün eğitim hayatım boyunca büyük destekleri olan ve bu zorlu süreçte de manevi desteklerini esirgemeyen değerli anneme, babama ve sevgili kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

Ömür DAĞ

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	viii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar.....	5
1.6. Sınırlılıklar	6
1.7. Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	8
2.1. Eğitim Kavramı.....	8
2.2. Eğitimin Amacı.....	10
2.3. Eğitimin Özellikleri	11
2.4. İlköğretimin Tanımlanması ve Özellikleri.....	12
2.4.1. İlköğretimin toplumsal niteliği	13
2.4.2. İlköğretimin eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi	15
2.4.3. Türk eğitim sisteminde ilköğretim.....	19
2.5. Milli Eğitim Şuraları	22
2.5.1. Milli Eğitim Şurasının kurulmasını gerekli kılan sebepler	22
2.5.2. Şuraları hazırlayan etkenler	26
2.5.3. Eğitim şurasının amaç ve görevleri	28
2.5.4. Yetki sınırları	31

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Modeli	32
3.2. Verilerin Toplanması	32
3.3. Verilerin Analizi	32

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	33
4.1. Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (1949)	33
4.1.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	33
4.2. Beşinci Millî Eğitim Şûrası (1953)	34
4.2.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	34
4.3. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (1962)	37
4.3.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	37
4.4. Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (1974)	38
4.4.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	38
4.5. On Birinci Milli Eğitim Şurası (1982)	41
4.5.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	41
4.6. On İkinci Milli Eğitim Şurası (1988)	42
4.6.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	42
4.7. On Beşinci Milli Eğitim Şurası (1996)	45
4.7.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	45
4.8. On Yedinci Milli Eğitim Şurası (2006)	53
4.8.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	53
4.9. On Sekizinci Milli Eğitim Şurası (2010)	55
4.9.1. İlköğretim ile ilgili alınan kararlar ve gelişmeler	55

V- SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Sonuçlar.....	58
5.2. Öneriler.....	68

ÖZGEÇMİŞ.....	77
----------------------	-----------

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Millî Eğitim Şûraları, Türkiye’deki eğitim sorunlarının tartışılarak bu sorunları çözecek kararların alındığı ve belirli aralıklarla toplandığı Millî Eğitim Bakanlığı’nın en büyük danışma organıdır. Şûraların oluşması ile ilgili ilk gelişme Millî Eğitim Bakanlığı’nın örgütsel yapısını düzenleyen 789 sayılı yasa ile ilgili çalışmalar sırasında ortaya çıkmış, yönetmeliği de 1926 yılında bu çalışmalar yapılırken hazırlanmıştı. Ancak, 789 sayılı yasa şûraların kuruluşuna yer vermediğinden, kuruluşu için 1933 yılında yürürlüğe giren 2287 sayılı ‘Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun’un çıkmasını beklemesi gerekmişti. İlk Millî Eğitim Şûrası 1939 yılında toplanmıştır. Bugüne kadar ise; sonuncusu 2010 yılında olmak üzere, toplam 18 şûra düzenlenmiştir. Bu şûralardan bazıları yasal süresinde toplandıkları halde bazıları zamanında toplanamamıştır. Şûralar aldıkları kararlar ile Türk Eğitim Sistemine yön vermişlerdir. Bu işlevlerini yerine getirirken dönem hükümetlerinin (iktidarda olan siyasal partinin), toplumsal ve ekonomik gelişmelerle dış dünyanın etkileri her zaman gözlenmiştir. Özellikle, hükümetlerin etkisi büyük olmuştur. Çünkü kararların uygulanması aşamasında, şûra yönetmeliği gereği alınan kararlar tavsiye niteliğinde olup uygulayacak organ Milli Eğitim Bakanlığıdır ve Bakanın onayından sonra kararlar yasallık kazanmaktadır.

Türkiye’nin geçirdiği önemli toplumsal, ekonomik ve siyasal değişim evrelerinin izleri şûra kararlarında görülür. Değişim dönemlerinde iktidarda olan politika şûra kararlarının alınmasında etkili olduğu gibi, uygulamada politikalarına uymayan kararları pas geçmiştir. Toplumsal ve ekonomik değişim dönemleri dahil, bütün şûralar için yapılacak değerlendirme şöyledir: Şûra kararlarının Türkiye’nin eğitim sorunlarını çözmede yeterli olacağı ve eğitimde toplumun beklentilerini karşılayacağı, ancak; kararlar uygulamaya aktarılamadığı ya da zamanında aktarılamadığı için bu

Çalışmalardan beklenen düzeyde verim alınamadıdır. Bu yargı, aynı zamanda, şura kararlarının uygulayıcısı olan Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve bakanların da ortak yargılarıdır. Hemen her şuranın açılış konuşmasında, yani daha şura toplantılarının başında bu olgu bakanlarca dile getirilmiş/itiraf edilmiştir.

Toplumların gelişim ve kalkınma seviyesini belirleyen en önemli etkenlerden biri eğitimidir. Toplumlar, eğitim kurumları yoluyla bireylerin gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazanabilmelerini ve mutlu bireyler olarak yasamalarını sağlar. Ayrıca, toplumun ulusal hedeflerini ve gereksinimlerini gerçekleştirecek bireyler yetiştirme görevini yine eğitim kurumları üstlenmektedir.

Eğitim insanların, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlıklı, topluma etkin bir biçimde uyan ve toplumu daha ileriye götüren kişiler olmasına katkıda bulunmaktadır. Belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirilerek eğitim gören insanlar olgunlaşmakta, kişiliklerini kazanmakta, toplumun sağlıklı bir parçası ve mutlu bir yesi olarak topluma yararlı bireyler haline gelmektedirler (Külahoğlu, 2002; Önsoy, 1991). Eğitim, bireylerin gelişimine katkıda bulunduğu gibi, toplumsal refahı ve insanlar arasındaki eşitliği arttırıcı bir rol oynayan ekonomik büyümenin temelinde yatan güçlü bir etkindir. Ayrıca, demokratik ve dinamik toplumların oluşmasında etken olan eğitim; "bilgiyi uygulamak ve yaymak için de anahtardır" (World Bank, 2003: 26).

Eğitim, genel olarak insanların belirli amaçlara göre yetiştirilmesidir. Bu amaçların gerçekleştirilmesi için, bireyler ilgi, yeti ve yetenekleri bakımından milli eğitimin amaçları doğrultusunda olanaklı olduğu ölçüde geliştirilmektedir (Fidan, 1997; Gültekin, 1999). Bir toplumda eğitim, belli eğitim basamaklarından oluşmakta ve örgün eğitimin ilk basamağını ilköğretim oluşturmaktadır. İlköğretimin toplumun eğitiminde ve gelişiminde birtakım görevler üstlenmektedir. Bunlar; okuma-yazma bilen ve temel matematik işlemlerini yapabilen, evde ve iste karşılaştıkları problemlerle basa çıkabilen ve sonraki eğitim basamağı için yeterli düzeye gelebilen bireyler yetiştirmektir (Gültekin, 1999; Lockheed, 1991).

Her ulus ilköğretim basamağını, yeni nesle verilecek olan ortak kültür eğitimine ayırmaktadır. Türkiye’de ilköğretim, kız-erkek tüm vatandaşlar için zorunludur ve 6 ile 14 yas arasındaki tüm öğrencileri kapsamaktadır. Öğrencilerin karşılaştıkları ilk ve aynı zamanda zorunlu bir öğrenim basamağı olan ilköğretim, eğitim sistemi içerisinde temel konumundadır. İlköğretim süresince bireylerin nitelikli eğitim alıp almamaları, onların potansiyellerini geliştirmelerinde etkin rol oynamaktadır (Sözer, 2000; Ergun ve diğerleri, 1999; Özyılmaz, 1998). Bu nedenle, ilköğretimin niteliği ile öğrencilerin niteliği arasında yakın bir ilişki vardır. İlköğretimin niteliğinin arttırılmasında temel koşul, nitelikli öğretim etkinlikleri kadar, öğretim etkinliklerinin belli ilkeler içerisinde gerçekleştirilmesidir. Diğer eğitim basamaklarında olduğu gibi, ilköğretim basamağında da tüm eğitim ve öğretim etkinlikleri belli ilkeler çerçevesinde yürütülmektedir. Bir başka deyişle, belirlenmiş olan ilkeler gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim etkinliklerine yol göstermektedir.

Bu araştırma ile ulaşılmak istenen sonuç; Milli Eğitim Şuralarında ilköğretim ile ilgili alınan kararları inceleyerek, eğitim sorunlarının çözümünde ve eğitim sisteminin sağlıklı işleyişi ve iyileştirilmesinde önemli kararlar almış olduğunu ortaya koymaktır. Bu kararların yaşama geçirilmesi durumunda eğitimde yaşanan sorunların büyük ölçüde çözüleceği ve eğitimin, dolayısıyla toplumun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmada önemli bir aşama kaydedileceğidir.

1.1. Problem Durumu

IV., V., VII., IX., XI., XII., XV., XVI., XVII. ve XVIII. Milli Eğitim Şuralarında ilköğretim ile ilgili alınan kararlar nelerdir?

1.2. Alt Problemler

-İlköğretim hangi şura kararlarında yer almıştır?

-Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır?

-Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Türk Milli Eğitim sisteminin geliştirilmesi ve niteliğinin yükseltilmesi amacıyla, bilimsel bir danışma ve karar organı olarak Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Millî Eğitim Şurası'nın, ilköğretimin, hangi Şura kararlarında yer aldığı, Şura kararlarındaki ilköğretim anlayışının, hükümet gündemine nasıl yansdığı, ilköğretim ile ilgili Şura kararlarının uygulamaya nasıl aktarıldığını belirlemeye çalışmak olmuştur.

1.4. Araştırmanın Önemi

Millî Eğitim Şuraları, Türk Milli Eğitiminin seçkin temsilcilerinin katılımlarıyla gerçekleşen önemli bir danışma organı olarak, eğitim tarihimizde önemli bir yere sahiptir. Şuralarda alınan kararlar ve karar alma süreci, eğitimin bütünüyle ele alınması, uygulayıcılara yol göstermesi, eğitim çevrelerinin görüşlerini yansıtması ve demokratik anlayışın gelişmesine yardımcı olması bakımından üzerinde durulması ve araştırılması gerekli bilimsel bir konu niteliği taşımaktadır.

Araştırma, eğitim tarihimizde bu denli önemli olan Millî Eğitim Şuralarının ve alınan kararların gözden geçirilerek, On yedinci Millî Eğitim Şurasında alınan kararların uygulayıcılar tarafından, karar alma süreci ve planlama esasları bakımından değerlendirilmesi, kararların ne ölçüde önemli ve güncel konulara yer verip, eğitim sorunlarına ne ölçüde çözüm üretebildiğinin ortaya konulması ve uygulamada ortaya çıkabilecek problemlerin saptanması bakımından önemlidir.

Bu araştırmanın, Türk Millî Eğitimi'ni geliştirerek niteliğinin yükseltilmesi amacıyla kurulmuş ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın en yüksek danışma organı olan Millî Eğitim Şûraları'nın, ilköğretime yansımalarını belirlemeye yönelik temel bir çalışma

olması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırma, eğitim tarihimiz, eğitim politikalarımız ve eğitime verilen önemin yansıtılması bakımından önemlidir. Tezde Milli Eğitim Şûralarında ilköğretimle ilgili alınan kararlar, bu kararların uygulamaları ve tartışılan konular yer alacaktır. Bu açıdan baktığımızda hem eğitim tarihimizin bilinmesi hem de şûraların öneminin ve işlevinin yansıtılması bakımından önemlidir.

Bir toplumun kalkınması ile o toplumun eğitim sisteminin niteliği arasındaki ilişki büyüktür. İlköğretim, bir toplumda eğitim sisteminin temelini oluşturur ve diğer eğitim basamakları ilköğretime dayanır. İlköğretim, "tüm eğitim sisteminin ve toplumun olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesine etki eden bir eğitim kurumudur" (Kaya, 1981: 93-94). İlköğretim döneminde öğrencilere yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazandırılması ve toplum içerisinde uyum içinde yaşaması için gerekli olan kuralların öğretilmesi sağlanmaktadır (Erden, 1998).

İlköğretim, öğrencilere sonraki öğrenim basamağına devam etmeleri için gerekli bilgileri kazandırmaktadır. Eğitim yoluyla öğrencilerin yetenek ve yeterlikleri ortaya çıkarılmakta, var olan kavrayış ve zekaları geliştirilmektedir. Öğrencilerin gelecekte başarılı olup olmamalarında en büyük etken yine ilköğretim kurumlarıdır (Kelly, 2005). Bu nedenle ilköğretim kurumlarında öğrencilerin gerek bilişsel yönden gerek sosyal yönden tümüyle en iyi biçimde eğitim ve öğrenim görmesi önemlidir. Öğrencilerin en iyi biçimde öğrenim görmesi ise, ilköğretimdeki etkinliklerin ilköğretim için belirlenmiş olan ilkelere uygun olarak gerçekleştirilmesi ile olanaklıdır.

1.5. Sayıtlılar

Bu araştırmada;

1. Resmî kaynaklardan toplanan verilerin, bu araştırma için yeterli olduğu,
2. Kullanılan yöntemler açısından geçerli bulunduğu
3. Resmî kaynaklardan toplanan verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerinin

yüksek olduğu ve gerçeği yansıttığı, temel sayılıtlarından hareket edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma şura kararlarının (IV. Milli Eğitim Şurası, V. Milli Eğitim Şurası, VII. Milli Eğitim Şurası, IX. Milli Eğitim Şurası, XI. Milli Eğitim Şurası, XII. Milli Eğitim Şurası, XV. Milli Eğitim Şurası, XVI. Milli Eğitim Şurası, XVII. Milli Eğitim Şurası ve XVIII. Milli Eğitim Şurası) ilköğretim alanı ile ilgili olanlarıyla sınırlıdır. Bulgular, bu sınırlılıklar içerisinde elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: Eğitim sözcüğü Türkçe’de birbirinden farklı en az su altı anlamı ifade edecek biçimde kullanılmaktadır; "1) Disiplin, 2) Sosyal hizmet, 3) Kazantı, 4) Öğrenim, 5)Sosyal Kurum, 6) Kasıtlı kültürlenme süreci" (Ertürk, 1975: 9)

Eğitim, "bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir" (Ertürk, 1972 :12).

Bu tanıma göre eğitimin bir süreç, sürekli bir oluşum olduğunu eğitimi bireyin duyuş, düşünüş ve tavır yönünden değiştirme süreci olduğu, davranış değiştirme özelliğinin bireyin kendi yaşantısıyla gerçekleştirebileceği sonucu ortaya çıkabilir.

Temel Eğitim: Her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ya da karşılaşacağı kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine, düzgülerine uyum sağlamada; "üretken ve tutumlu olmada temel yeterlikleri, alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan eğitim" (Başaran, 1982:13).

Zorunlu Eğitim: "Bir yurttaşın, belirli bir çağa girince belirli eğitim kurumlarında öğrenim görmesinin zorunlu olduğu eğitim" (Başaran, 1982: 21).

İlköğretim: “Kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedensel,

zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretim”dir (İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1961: 3068).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Eğitim Kavramı

Eğitim kavramı çok karmaşık ve geniş kapsamlı bir toplumsal kavramdır. Eğitim insanoğlunun varolmasıyla birlikte başlayan, zamanla gelişen ve önemi gittikçe artan toplumsal biçimlenmeyi derinliğine etkileyen bir olgudur.

Eğitim, önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda bireye yeni davranışlar kazandırma, bireyi yetiştirme ve geliştirme işidir. Eğitimin temel malzemesi insandır. Eğitim insana özgü ve insana yönelik bir etkinliktir. İnsan "gerek biyolojik, gerekse psikolojik yapısı itibarıyla eğitime muhtaç bir varlıktır" (İlgar, 2005: 13). Eğitim, belli amaçlara göre insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesi yasa ve ilkelerini bulmaya çalışan bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Bu bilim kişilerin davranışlarının değiştirilmesinde öğrenmeye etki eden bütün etmenlerin ve bu etmenler arası ilişkilerin sistemleştirilmesi ve davranış değiştirmesinin en verimli ve etkili bir şekilde yapılması için araştırma ve geliştirme çalışmalarına ağırlık verir (Ekşi, 2010).

Eğitim, altı temel kurumdan birisidir ve genel olarak bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır. Bir başka deyişle “gayri resmi olarak evde ve genel kültür olarak çevrede, resmi olarak da toplumun karmaşık eğitimsel düzenlemelerinde gerçekleştirilen sistemli bir sosyalizasyon sürecidir” (Aydın, 2000: 183).

Eğitim kavramı, eskiden sahip olduğu görece yalınlığını zamanla kaybetti; başlangıçta yaşamın kısa bir dönemiyle (genel olarak okul dönemi) sınırlanmış olan, yalnızca bireye ilişkin bir eyleme (temel olarak zekâ üzerine bir eyleme) ve öğrenmeye gönderme yapan eğitim kavramı, son yarım yüzyıl boyunca, tam anlamıyla patlama göstermiştir (Mialaret, 1999). Eğitime bakış açısı ve bu konudaki anlayış 1900'lerden bugüne kadar: bilgi öğrenme ve bunu uygulama olarak ifade edilen eğitim, bugün, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları yolu ile kasıtlı olarak istendik yönde değişiklik meydana getirme süreci olarak ifade edilmiştir (Ada ve Ünal, 1999).

Peters (1975)'e göre, "eğitim ve eğitmeden bahsedildiği zaman öğrenim, yetiştirme, aşılama vb gibi öğretimin belli bir formu kastedilmez". Buna göre öğrenimin zıddı olarak 19. yüzyılda ortaya çıkan ve kendine özgü bir anlamı olan eğitim kavramının ele alınması gerekir. Öğrenimin değişik prosesleri eğitimsel olarak kabul edilebilmektedir. Çünkü söz konusu prosesler, eğitilmiş kimsenin gelişmesine katkıda bulunurlar. Bu, hem dar bir uzmanlaşmanın hem de giderek yaygınlaşan teknolojik gelişimle bağlantılı bilgiye araçsal yaklaşımın karşısında ortaya çıkan bir idealdir (aktaran: Yayla, 2005: 3).

Eğitimin tanımı çeşitli kaynaklarda değişik şekillerde yapılmıştır. Eğitim (Fidan ve Erden, 1997: 18):

- Geniş anlamda bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.
- Kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.
- Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin (özellikle okulun) etkisi altında sosyal yeterlik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir.
- Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir.

Eğitimin kökeni toplumdur. Başka bir deyişle eğitim, toplumsal yaşamın, özellikle toplumun ekonomik yaşamının, bir türevidir. Fakat zamanla, doğal bir etkileşim süreci içinde, toplumsal yaşam nasıl eğitimin niteliğini ve biçimini etkilemişse

eğitim de toplumsal yaşamın niteliğini ve biçimini derinliğine etkilemeye başlamıştır (Öztürk, 2013). Eğitim, ‘bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamı’ olarak tanımlanmaktadır (Varış, 1996: 13). Eğitim, topluma hizmet için kurulduğundan toplumun istekleri istikametinde şekillenmektedir. Eğitim insanların ve hatta hayvanların da yönlendirme ve yetiştirmeleri ile ilgili bilgi, kural ve yolları (metotları) öğreten objektif bir bilimdir. Bu niteliği ile eğitim, öğrenme ve öğretme olayı ile ilgilidir (Çelikkaya, 1998).

Sonuç olarak eğitim kavramıyla genel anlamda kastedilen, herhangi bir şeyi geliştirmek, yükseltmek ve mükemmelleştirmeye çalışmaktır. Söz konusu insan olduğunda, insanın eğitilmesi demek, onun ruh ve beden sağlığı korunarak büyütülmesi, yetenekleri, davranışları ve iç dünyası itibarıyla geliştirilmesi, iyi insan haline getirilmesi demektir. Bu ise elbet planlı ve sistemli çalışmalar gerektiren uzun bir süreçtir (Uysal, 2004). Aşağıda görüleceği gibi söz konusu bu sürecin belirli amaçları vardır.

2.2. Eğitimin Amacı

Eğitim en azından potansiyel olarak, her toplumda vardır, çünkü bireyin topluma kazandırılması ve dolayısıyla toplumun sürekliliğinin sağlanması temel bir işlevdir. Gerçekleştiriliş biçimi toplumlara göre değişebilir ama varlığı ve gereği değişmez (Aydın, 2000).

Atatürk eğitimin en önemli amacını: “fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür nesiller yetiştirmek” diyerek ifade etmiştir. Atatürk’e göre eğitim, ulusal idealleri beslemek, özgür ve ulusal bir devlet yaratmak, dinamik ve çağdaş bir toplum kurmak için en önemli araçtır (Çallı, 2009). Eğitim amaçlarının en üst düzeyde gerçekleşebilmesi için öğrenenin öğretmen tarafından istekli hale getirilmesi gerekmektedir. Farklı bir ifadeyle öğrenenin hazır bulunuşluğu ve öğretmenin bunun için gereken ortamı yaratması eğitimin amaçlarına ulaşmasında ön koşuldur (Varış, 1996). Toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın, gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşmanın yalnız tek yolu vardır. O

da eğitimidir, yani; çocuklarını kendilerinden daha fazla eğitmektir. Eğitim aynı zamanda hızla artan bilgilerin hem nedeni hem de sonucudur (İlgar, 2005).

Eğitimin önemli amaçlarından biri de öğrencilere hür bilimsel düşünceye sahip, olayları eş ve art zamanlı olarak inceleyen, görünen sebeplerin dışında da sebep-sonuç arayan bireyler haline getirmektir. Bilimsel düşünce öğrenciyi yalnızca bilgiyle donatan, ona bilgi yükleyen değil, bilgilenme sürecinde öğrenciyi öğretmenin otoritesinden bağımsız kendi başına düşünmeye, eleştirmeye, yorumlamaya, yani okuduğunu, söyleyeni anlamaya yönlendiren bir eğitimle gerçekleşir (Özdemir, 2000).

Sonuç olarak yukarıda sayılan amaçlar doğrultusunda eğitim, hayat boyu öğrenme stratejileriyle, birey aktif öğrenme gücüne odaklanmakta ve bireyi merkez almaktadır. Bireylere daha fazla seçme ve girişim hakkı tanıyarak, bireylerin ilgisine ve gereksinimine uygun eğitim sağlamayı amaçlamaktadır. Her insan, çocuk, genç ve yetişkin, öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere, tasarlanmış eğitim imkânlarından yararlanmalıdır (DPT, 2001). Eğitim toplumu geleceğe hazırlamak üzere ilerlemeci ve özgün bir karakter taşımalıdır. Ancak bu uğurda kültürel ve manevi değerlerden ödün verilmemelidir. Bu durum muhafazakârlık veya değerlere körü körüne bağlılık olarak değil sadece miras alınan kültürel birikime duyulan saygı ve sahip çıkış olarak değerlendirilmelidir (Küken, 2006).

2.3. Eğitimin Özellikleri

Eğitim, insanın bugünkü ve gelecekteki yaşamına bir müdahale olarak görülmektedir. İnsan düşünce ve davranışlarında amaçlı olarak istenilen yönde bir değişiklik gerçekleştirme sürecidir. İnsanın ve toplumun yararı ve yarını düşünülerek uyumun ve üretkenliğin artırılmasına yönelik düşünce ve davranış değişikliğini yaratma çabasıdır. Çağımızda eğitimin değeri, hem bireyin hem de ulusun mutluluğu açısından kabul edilmektedir (Duman, 2002). Eğitim, birey ve toplum için son derece önemli olup; bireyin ve toplumun hem güncel yaşamını, hem de gelecekteki gelişimini etkilemektedir. Eğitim, kişilerin gelecekteki yaşamlarını doğrudan etkilemesi ve sosyal

yapının oluşmasındaki katkısı nedeniyle, toplumların gelişmesinde en önemli süreçtir (Türk, 1999, aktaran: Çallı, 2009:2).

Başaran'a göre eğitim, bireylerin ve ulusun mutluluğunu sağlamak için geçerli bir araç olarak kullanılmakta, gittikçe önem ve güç kazanmaktadır (Başaran, 1996). Eğitim bireye gerekli bilgi, beceri, davranış, alışkanlıklar ve idealler kazandırmak, yeteneklerini geliştirmek, kişiliğini oluşturup ilgi ve yeteneklerine göre bir meslek sahibi yaparak, uyumlu bir varlık olarak toplumsallaştırma olarak görülmektedir (Duman, 2002). Eğitim faaliyeti ile insan, toplumla karşılıklı etkileşim ve iletişim sağlamakta, birçok ihtiyaçta bu faaliyet sonucu temin edilebilmektedir. Kısacası, eğitim insanın bireysel ve toplumsal yönlerden başarıya ulaşmasında; barış, özgürlük, adalet gibi ideallerine erişmesinde en önemli araçtır. İnsanın en önemli sermaye olarak kabul edildiği günümüzde, eğitim, devletler için en iyi yatırım aracı olarak kabul edilmektedir (Çallı, 2009).

Eğitim insanı temel alır ve onun öğrenmesiyle başlar. Öğrenme yeteneği olmadan eğitim olmaz. Eğitimin başlangıcı, insanın insan olarak çevresiyle etkileştiği güne kadar uzanır. Birey davranışlarının hemen tamamını başkalarıyla etkileşerek, onları gözleyip taklit ederek öğrenir. Bu anlamda birey, doğduğu andan başlayarak çevresinin etkisindedir. Yeni davranışlar kazanma uğraşı, bitmeksizin, yaşam boyu süre gider (Başaran, 1996). Eğitimin, planlı bir şekilde Türk Milli Eğitiminin genel amaçları doğrultusunda verilmeye çalışıldığı örgütler okullardır. Bu örgütlerde de eğitim faaliyetlerinin koordineli olarak yürütülmesi aşamasında eğitim yönetimi devreye girmektedir (Duman, 2002).

2.4. İlköğretimin Tanımlanması ve Özellikleri

İlköğretim; örgün eğitimin öncelikle toplumun tüm üyelerinde bulunmasını istediği bilgi, beceri ve tutumlarını kapsayan genel eğitimin bir bölümüdür (Çınar, 2008). İlköğretim; eğitim sisteminin ilk, orta ve yüksek şeklinde kademelere ayrıldığı ülkelerde, okul sisteminin yapısını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Gürkan ve

Gökçe, 1999, aktaran: Günay, 2010: 5).

Türkiye’de uygulanan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 1.maddesinde ilköğretim tanımı şu şekilde belirtilmiştir; “*İlköğretim kadın, erkek, bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir*”. Aynı Kanun’un 2. maddesinde ise; “*İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır*” ifadesi yer alır.

Parasız olmasının nedeni, temel bir insan hakkı olmasının yanı sıra, ilköğretimin toplumsal yararının diğer öğretim kademelerinden fazla olmasıdır. Zorunlu olmasının altında yatan neden ise; toplumun üyeliğine hazırlanan tüm bireylerin bilmesi gereken asgari bilgi, tutum, beceri ve davranışların kazandırılması gereğidir. Ayrıca kalkınmak için toplumun zekâ ve yetenek potansiyelinden yararlanmak gerekir. Tüm bireylerin ilköğretimden geçirilmesi, toplumun bir zenginlik kaynağı olan bu üstün zekâ ve yeteneklerin saptanmasını da sağlayacağından, tüm yurttaşların bu eğitimden geçirilmeleri hem birey hem de toplum açısından zorunludur (Çınar, 2008).

İlköğretim, kız ve erkek bütün bireyler için zorunludur ve devlet okullarında parasız olarak verilmektedir. İlköğretim, eğitim sürecine tabi tutulan çocukları topluma, hayata, bir üst basamaktaki eğitim kurumlarına hazırlamayı hedefler. İlköğretimin amacı; çocukların iyi birer yurttaş olarak yetişmesini sağlayıp, onlara gerekli bilgi, beceri ve davranış ve alışkanlığın kazandırılması için uygun ortamlar sağlar. İlköğretim kurumları 8 yıllık ilköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ile özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulan okullar ve sınıfları kapsamaktadır. Temel eğitim, toplumu meydana getiren vatandaşların sahip olması gereken ortak, bilgi, beceri ve davranışları ifade eder. İlköğretim, neredeyse tüm dünya ülkelerinde temel eğitim süresi olarak kabul edilmiştir (Günay, 2010).

2.4.1. İlköğretimin toplumsal niteliği

Türkiye’de okul öncesi eğitim pek yaygın olmadığından dolayı çocukların çoğu

okulla ilk defa ilköğrenim döneminde tanışır. Bu dönem çocuklar açısından tüm öğrenim hayatlarına nazaran en hayati önem taşıyan dönemdir. Çünkü ilköğrenim döneminde çocuklar kalıcı özellikler kazanır ve çocukların kişiliğinin temelleri atılır. İlköğrenim devresinde çocuklar ders çalışma alışkanlıkları, okula bakış açısı kazanırlar. Bu çağda çocuk okulu ya sever, ya da okula ısınmaz. Bu da sonraki öğrenim hayatında hangi kararları vereceğini etkiler (Durak, 2009). İlköğretim sadece ortaöğretime öğrenci hazırlayan bir öğrenim basamağı değildir. Aynı zamanda bireyi yaşama hazırlar. Birey ilköğretimden sonra eğitime devam etmeyebilir. Öyleyse, ilköğretim bir yurttaşın tek başına yaşamını sürdürebilmesi, mutlu olabilmesi, hatta toplumsal kalkınmaya katkıda bulunabilmesi için bilmesi gerekenlerin öğrenildiği/öğretildiği bir öğrenim basamağıdır (Çınar, 2008).

Toplumu oluşturan bireylerin, eğitim basamaklarından bir tanesi olan ilköğretim de eğitim başlığı altında kimi toplumsal nitelikler taşımaktadır. Bireyleri toplumsallaştırarak, toplumun kültürel mirasını genç kuşaklara aktararak, toplumun gereksinim duyduğu kişileri yetiştirerek, bireylerin gereksinimlerini karşılayarak ve toplumsal kalkınmaya yardımcı olmaya çalışan eğitim kurumlarının, temel basamağını oluşturan ilköğretim, eğitim yaşamının diğer basamaklarında da tekrarlandığı gibi, toplumsal bilincin oluşturulmasını, kültürel mirasın ve değerlerin yeni nesle aktarılmasını sağlar (Günay, 2010: 9).

İlköğretim, toplumdaki bütün vatandaşların sahip olmaları gereken asgari ve ortak temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı önemli bir örgün eğitim aşamasıdır. İlköğretim, bireylere karşılaştıkları sorunları çözmede, toplum değerlerine uyum sağlamada ve toplum kurallarını uygulamada temel yeterlik kazandırır. Daha yalın bir anlatımla toplumu oluşturan bireylerin çevrelerini tanıyabilmeleri, geniş bir dünya görüşüne sahip olabilmeleri, içinde yaşadıkları topluma sağlıklı bir şekilde uyum yapabilmeleri, yurttaşlık haklarını kullanmak için gerekli bilgileri edinebilmeleri ve asgari düzeyde temel bilgi ve becerileri kazanmaları ilköğretimin önemli işlevlerindendir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 36).

İlköğretimin toplumsal niteliği sadece değerler ve kültürün aktarımından ibaret

değildir. İlköğretim geçmiş ile gelecek arasındaki köprüyü oluşturduğu gibi bireye gündelik yaşamında toplum içerisinde birey olmasını, toplum değerlerine katılmasını, hak ve vazifelerini bilmesini sağlar. Çocuğu sosyalleştirerek onu insan yapan toplumdur. Toplum bunu eğitim yolu ile gerçekleştirir. Bu eğitimin temel basamağını da ilköğretim oluşturur (Demirel ve Kaya, 2005, aktaran: Günay, 2010: 9). İlköğretim eğitim sisteminin temel tasıdır. Bu eğitim kademesinde bireylere toplum içinde diğer üyelerle uyum içinde yasamaları ve yaşamlarını daha iyi bir biçimde sürdürmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılır. İlköğretimde kazandırılan bilgi ve beceriler, bir yandan bireyin hayata atıldığı zaman kendisi ve toplum için daha üretken ve verimli olmasını sağlarken diğer yandan daha ileri eğitim kademelerindeki öğrenmelerin temelini oluşturur (Fidan ve Erden, 1997).

Sonuç olarak ilköğretimin toplumsal niteliğı hiç şüphesiz ki ülke kalkınmasında çok büyük önem taşımaktadır. Dünyanın en gelişmiş, sanayileşmiş ülkeleri olan, kimi zaman G-7'ler olarak da adlandırılan ABD, İngiltere, Almanya, Japonya, Kanada, İtalya 20. yüzyıla ilköğretim ile ilgili sorunlarının neredeyse tamamını çözerek girmişlerdir. Zamanla hızlanarak artan ilköğretimdeki gelişmeler sonucunda bu ülkelerdeki bütünsel kalkınmayı, modernleşmeyi, ilköğretim bir önkoşul, zemin olarak desteklenmiş ve hızlandırılmıştır. Sanayileşmiş ülkelerdeki gelişmeyi desteklediğini somut örnekler ile gördüğümüz ilköğretim basamağı, günümüzde hala pek çok ülkede gereken önemi layığı ile görememektedir (Günay, 2010). Kısacası ilköğretim, toplumu oluşturan bireyin beynini geliştirildiğı ilk ve en önemli evredir. Tüm bu sebeplerden dolayı ilköğretim bireysel açıdan olduğu kadar toplumsal açıdan da büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de eğitimin temelini oluşturan Milli Eğitim Şura'larında ilköğretimin incelenmesi de bu açıdan büyük önem taşımaktadır.

2.4.2. İlköğretimin eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi

İlköğretim, hemen hemen tüm ülkelerde eğitim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Bu önemi dolayısıyla ilköğretim kurumlarını geliştirmek ve tüm nüfusu ilköğretim kurumlarında eğitmek, devletin temel görevleri arasında sayılmıştır (Başaran, 1996). Tüm yurttaşların ilköğretimden yararlanmaları gerekliliğı ve devletin

ilköğretimden sorumlu olması nedeniyle ilköğretim kurumları, zorunlu bir öğrenim basamağı haline gelmiştir. Bu nedenle, birçok devlet anayasa ve kanunlarında ilköğretime yer ayırmıştır (Oktay ve Ramazan, 1992).

İnsan hakları evrensel bildirgesinin 26. maddesinde de ilköğretimin önemine değinilerek “herkes eğitim hakkına sahiptir ve en azından ilk ve temel aşaması parasızdır. İlköğretim zorunludur” ifadesine yer verilmektedir (İnsan Hakları Yüksek Komisyonu, 2005). Türkiye bu bildirgeyi 1949 yılında kabul etmiştir.

UNESCO 1960 yılında kabul ettiği Öğretim Alanında Ayrımcılığa Karşı Mücadele Sözleşmesinin 4. maddesinde ilköğretimin üzerinde durmuştur. Bu sözleşmeye göre taraf olan devletler, ilköğretimin, fırsat ve olanak eşitliği olacak biçimde zorunlu ve parasız olarak gerçekleştirilmesini kabul etmiştir (Öztürk, 2001).

Birleşmiş Milletlerin 1959’da kabul ettiği Çocuk Hakları Bildirgesinin 7. maddesinde de ilköğretimin, çocuğun en azından ilköğretim düzeyinde parasız ve zorunlu olarak alması gereken bir eğitim hakkı olduğu belirtilmiştir. Bu maddeyle çocuğun bireysel düşünme yetisinin, yeteneklerinin, manevi ve toplumsal sorumluluklarının geliştirilmesinin ve topluma yararlı bir birey haline getirilmesinin zorunluluğu üzerinde durulmuştur (İnsan Hakları Yüksek Komisyonu, 2005).

Türkiye’de ise ilk kez II. Mahmut döneminde 1824 yılında çıkarılan “İlköğretim Fermanı” ile ilköğretimin zorunluluğu ortaya konmuştur. 1824 yılında İstanbul’da, 1826 yılında ise eyaletlerde yayınlanan fermanlarda, çocukların ergenlik çağına kadar okula gönderilmeleri istenmiş, göndermeyenlerin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Daha önceki dönemlerde de benzer fermanlar yayınlanmasına rağmen, 1824 fermanı bu konuyu geniş bir biçimde açıkladığı için zorunluluğu getiren ilk belge kabul edilmektedir.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra ise, 1924 Anayasası ile ilköğretim devlet okullarında zorunlu ve parasızdır hükmü getirilmiştir. Çağdaş anlamda bir ilköğretim anlayışı ise 1913 yılındaki Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkatı sonucunda yani Geçici İlköğretim Yasası ile olmuştur. Bu yasada ilköğretimin 6 yıl, zorunlu ve parasız

olduğu belirtilmiştir (Altunya, 2003; Akyüz, 2001; Tertemiz, 1997; Gazalcı, 1997).

İlköğretimin önemi ve zorunluluğu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. maddesinde yer almış ve çocuğun ilköğretim hakkı garanti altına alınmıştır. Bu anayasa maddesine göre, kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla belirlenerek düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılâpları doğrultusunda, çağdaş, bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır (Altunya, 2003). Ayrıca, ilköğretimin zorunluluğu, 1973'te kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 22. maddesinde de vurgulanmıştır. Kanunda ilköğretimin, 6 ve 14 yaş arasındaki çocukların eğitim ve öğretimlerini kapsadığı belirtilmiştir. Bu maddeye göre ilköğretim, kız ve erkek tüm vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Aynı kanunun 24. maddesinde temel eğitim okullarının 5 yıllık birinci basamak ve 3 yıllık ikinci basamak eğitim kurumlarından meydana geldiği belirtilmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

İlköğretim basamağında bireyler, toplum içerisinde toplumun üyesi olan diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı ve yaşamlarını daha iyi biçimde sürdürmek için gerekli olan temel bilgi ve becerileri kazanırlar. Birey de kazandığı bu bilgi ve becerilerle, yasama atıldığı zaman toplumun üretken ve verimli bir üyesi olmaktadır. Kısacası ilköğretim, bireylerin ve toplumun ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine katkıda bulunmaktadır (Fidan ve Erden, 1998; Lockheed ve diğerleri, 1991).

Bir ülkede ilköğretim kurumları şu işlevleri gerçekleştirmektedir:

- Ulusal çerçevede sosyo-kültürel ve politik "bütünleşmeyi" sağlamak,
- Öğrencilere, anadili, gelenek ve görenekleri genel fikir ve ideolojileri öğretmek,
- Bireylerin bedensel, zihinsel, sosyal ve kültürel yönleri ile bütün olarak gelişimlerini desteklemek,
- Bilimsel ve teknolojik değişim ve gelişime uyum sağlamayı kolaylaştırmak,
- Bireyin iş ve çalışma yaşamına uyum sağlamasına yardımcı olacak beceriler kazandırmak,

- Ortaöğretim düzeyindeki genel ve mesleki programlara ve yasama hazırlayıcı bilgi ve beceriler kazandırmak,
- İş yaşamına gireceklere yaygın eğitim kurumlarını tanıtmak ve ilişkiler kurmak,
- Uluslararası ilişkiler için bilimsel tutum ve değerler geliştirmek (Lockheed, 1991; Özgüven, 2001).

Bireylerin toplumsallaşmasında ve ulusun güçlenmesinde ilköğretim önemli bir yere sahiptir. İlköğretim, demokratik bir devlet yapısının ve halk egemenliğinin oluşumunun temel faktörüdür (Cırıtlı, 1983). Ayrıca, ilköğretim, çocuk sağlığı, beslenme, çocuk eğitimi, ekonomik büyüme, kazanç, gelir dağılımı, verimlilik gibi konularda topluma doğrudan olumlu etkiye bulunmaktadır (Kavak, 1997).

İlköğretimin temel amacı, okumayı, yazmayı, temel matematik işlemlerini öğretmek olmasına karşın, zamanla ilköğretim programları günün koşullarına uygun olarak oldukça zenginleşmiştir. İlköğretim, öğrencilere okuma-yazma, okuduğunu anlama, ana dili doğru kullanma, temel matematik becerilerini kullanma, fen, tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, sağlık, beden eğitimi ve hatta yabancı dil gibi konularda eğitim vermektedir. İlköğretim sürecinden geçmiş bir kişi, çağdaş ve bilimsel düşünme ve davranma yetisi kazanmakta, demokrasinin, insan haklarının, temel özgürlüklerin farkında olmaktadır. Ayrıca, ilköğretim, öğrencilerin toplum içerisindeki kuralları da kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Okuma isteği kazanma, eleştirel düşünme, bilgiyi kendi kendine edinme gibi davranış özellikleri yine öğrencilere ilköğretim kurumlarında kazandırılmaktadır (World Bank, 2003; Fidan ve Erden, 1998; Schwenk, 1998; Gazalcı, 1997; MEB, ?).

İlköğretim okullarının, insanların sonraki yaşantıları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Öğrencilerin okulda eğitsel, sosyal ve duygusal olarak deneyim sahibi oldukları her etkinlik, onların sonraki yıllarını büyük ölçüde etkilemektedir. Öğrencilerin ilköğretim dönemindeki yaşantıları, okuldaki ve sonraki eğitim yaşamlarında başarılı olup olmamalarına etki etmekte; çocukluk döneminde okul yaşantıları sırasında kazanılan tutum ve davranışlar, öğrencilerin yaşamlarının geri kalan kısmındaki

öğrenme eğilimlerinde belirleyici rol oynamaktadır (Glasser, 1999; Akman, 1992; Wynn ve Wynn, 1988).

İlköğretimin önemi şu açılardan da vurgulanmaktadır (Yeşilyaprak, 2002):

- Öğrencilerin hızla artan bilgi gereksinimlerinin temel eğitim tarafından karşılanmasının zorunlu olması.
- Temel eğitimin, çocuğun ahlaki, devinsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlarını bir bütün olarak geliştirmek için kapsamlı bir eğitim sağlaması.
- Çocuğun bedensel, duygusal ve bilişsel yönlerden bir bütün olarak yetiştirilmesi, nasıl öğreneceğinin öğretilmesi, bilgileri ezberleme yerine özümlemesinin uzun zaman gerektirmesi.

İlköğretim okullarının gösterdikleri başarı, ilköğretimin amaçlarının ilköğretim okullarında gerçekleşme derecesi ile doğru orantılıdır. İlköğretim okullarında hangi amaçların gerçekleştiği ve öğrencilerin amaçlara ne derece uygun yetiştiği bir ilköğretim okulunun iyi bir eğitim verip vermediğinin göstergesidir (Lofthouse ve Conner, 2003).

Türkiye’de Cumhuriyet döneminden itibaren, toplumun eğitiminde, okuma yazma oranının yükseltilmesinde, devrimlerin ve laikliğin halka benimsetilmesinde ve geniş kırsal nüfusun davranışlarını değiştirmede uygun bir araç olarak görülmesi nedeniyle ilköğretime önem verilmiştir. Bu nedenle Cumhuriyet dönemi süresince, ilköğretim okullarının yayılmasına çalışılmış, yeni rejimin esaslarına uygun eğitim ve öğretim planları hazırlama yoluna gidilmiştir (Akyüz, 2001; Ergin, 1977).

2.4.3. Türk eğitim sisteminde ilköğretim

İlköğretim, bireyleri yetişkin oldukları zaman alacağı toplumsal, sosyal ve kültürel görevleri için hazırlayan, bu görevler için en temel bilgi ve becerileri sağlayan eğitim ve öğretim kurumudur (Yasar ve diğerleri, 1999). Bu nedenle, Cumhuriyet döneminden itibaren, ülkenin kalkınması ve toplumun eğitim ve öğretim seviyesinin yükseltilmesi için ilköğretimin önemi göz önünde bulundurulmuş ve dolayısıyla sürekli

geliştirilmeye ve eğitimin kalitesi yükseltilmeye çalışılmıştır. 1923 yılı Temmuz ayında 1. Heyeti İlmîye Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantı sonucunda ilköğretimin 6 yıla çıkarılması, ilkokul 1. ve 2. sınıfların 30; diğerlerinin de 40 öğrenciyi asmaması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, küçük köylerde yatılı bölge okullarının açılması kararı alınmıştır (Akyüz, 2001).

3 Mart 1924 tarihinde 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılarak ilköğretimin millileşmesi ve çağdaşlaşması sürecinde önemli bir adım atılmıştır. Tevhid-i Tedrisat Kanunuyla sıbyan mektepleri vb. biçimlerde varlık sürdüren ilköğretim benzeri okullarla birlikte, azınlıkların elinde bulunan ve bağımsız bir biçimde eğitim ve öğretim uygulamalarını sürdüren okullar kapatılarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış; okullarda uygulanan programlar üzerinde kapsamlı değişikliklere gidilmiştir (Gözütok, 2003; Akyüz, 2001).

1924 yılı Nisan ayında 2. Heyeti İlmîye Toplantısı yapılmıştır. Bu toplantı sonucunda, ilkokulun altı yıldan beş yıla indirilmesi, ilkokul programlarının geliştirilmesi ve ders kitaplarının yazdırılması kararları alınmıştır (Çelenk ve diğerleri, 2000).

Yine 1924 yılında, Türkiye Cumhuriyeti'nin gereksinimleri, o günün eğitim ve öğretim koşulları göz önünde bulundurularak, "1924 İlk Mektep Müfredat Programı" hazırlanmıştır. Bu program, 1926 öncesinde bir proje niteliğinde çıkarılmış ve iki yıl süreyle uygulamada kalmıştır. Programın genel ya da özel amaçları bulunmamaktadır. Ayrıca ilkokul öğrenim süresi beş yıla indirilmiştir. Bu programın bir diğer özelliği de, kız ve erkek çocuklar için ayrı olarak hazırlanmış olmasıdır (Akbaba, 2004; Çelenk ve diğerleri, 2000).

1926 yılında, Cumhuriyet dönemindeki kapsamlı ilk program olan "İlk Mektepler Müfredat Programı" çıkarılmıştır. Bu programla, ilkokulun amaçları ve derslerin özel amaçları belirlenerek, 1924 yılında 5 yıla indirilmiş olan ilkokulun öğrenim süresi 3 yıl ve 2 yıl olmak üzere iki döneme bölünmüştür. Toplu öğretim, çocuğa görelilik ve yakın çevre ilkeleri göz önünde bulundurulmuş, daha önceki

programda birbirinden kopuk ve bağımsız olan dersler, özellikle birinci dönemde hayat ve toplum kavramları etrafında konumlandırılmıştır. Ayrıca her dersin hedeflerinin belirlenmiş olması önemli bir yeniliktir (Arslan, 2004; Binbaşoğlu, 1999; Varış, 1983).

1936 yılında, eski “İlk Mektepler Müfredat Programı”nın adı “İlkokul Programı” olarak değiştirilmiş, 1936 İlkokul Programı çıkarılmıştır. Bu programda, 1926 programında yapılan yenilikler korunarak açıklayıcı yeni paragraf ve cümleler eklenmiştir. Ayrıca, ilkokulun genel amaçları genişletilmiştir. Yapılan önemli bir yenilik de, *ilkokulun eğitim ve öğretim ilkelerinin belirlenmiş olmasıdır*. Cumhuriyet Halk Partisi’nin altı okunu temsil eden “cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılık” ilkeleri de programın hedefleri olarak belirlenmiştir (Çelenk ve Diğerleri, 2000; Binbaşoğlu, 1999).

1939 yılı Temmuz ayında, Birinci Milli Eğitim Şurası toplanmıştır. Bu şurada ilköğretimle ilgili olarak alınan karar, üç sınıflı köy okullarının beş sınıfa çıkarılması olmuştur (Kaya, 1993). 1948 yılında, yeni bir ilkokul programı çıkarılmıştır. Bu programla, köy ve kent okulları birleştirilmiş ve köylerde görev yapan öğretmenlere uygun gördükleri konulara daha fazla ağırlık verebilme yetkisi verilmiştir. Bu programla, “İlkokulun Hedefleri” çıkarılarak yerine “Milli Eğitimin Amaçları” konulmuştur (Binbaşoğlu, 1999). 1961 yılında, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu çıkartılarak ilköğretimden “her yurttaşın görmesi gereken temel eğitim” olarak bahsedilmiştir. Ayrıca, ilköğretim sekiz yıl olarak ele alınmıştır. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, dokuz başlıktan oluşan ve ilköğretimin her alanında detaylı bilgi içeren bir kanundur. Bu kanunun bazı maddeleri değişikliğe uğramasına rağmen günümüzde de geçerliğini korumaktadır (Kocaoluk, 2002; Şişman, 2000).

1968 yılında, 1962 program taslağı ve bu taslağın uygulanması sonucu ulaşılan verilerden yola çıkılarak hazırlanmış olan “Geliştirilmiş İlkokul Program Taslağı” Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilerek 1968 İlkokul Programı çıkarılmıştır. Bu programda, Türk Milli Eğitiminin amaçları daha ayrıntılı ve anayasaya dayalı olarak düzenlenmiş; 1948 programında sadece ilk üç sınıfta gerçekleştirilen toplulaştırma ilkesi 4. ve 5. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır (Arslan, 2004; Çelenk ve diğerleri, 2000).

1973 yılında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çıkartılmıştır. Bu kanunda ilköğretimle ilgili maddeler bulunmaktadır. İlköğretimle ilgili bölüm içerisinde ilköğretimin kapsamı, amaç ve görevleri ve ilköğretim okullarının hangi yerleşim yerlerinde ne tür koşullar altında kurulabileceği gibi bilgiler verilmiştir. İlk kez 1946 yılında III. Milli Eğitim Şurasında tartışılan sekiz yıllık ilköğretim, bu kanunla uygulamaya geçirilmiştir. Zorunlu eğitimin ilk beş yılının ilkokulda, diğer üç yılının ise tamamlayıcı kurs ve sınıflarda tamamlanması kararlaştırılmıştır. Ancak zorunlu öğrenimin ilkokuldan sonraki üç yıllık kısmı uygulamaya geçirilememiştir (Kocaoluk, 2002; Şişman, 2000; Başaran, 1996).

1997 yılında, 4306 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanunla, zorunlu eğitim sekiz yıla çıkartılarak ilkokul ve ortaokul birleştirilmiş ve ilköğretim adını almıştır. Zorunlu sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim uygulaması halen geçerliğini korumaktadır (Kocaoluk, 2002, ss.47-48). Türk eğitim sisteminde ilköğretim sürekli yenilenerek değiştirildiği gibi, ilköğretimin eğitim ve öğretim ilkeleri de belirlendiği

2.5. Milli Eğitim Şuraları

2.5.1. Milli Eğitim Şura'sının kurulmasını gerekli kılan sebepler

Milli eğitim Şura'sının kurulmasını gerekli kılan şartlar çok çeşitlidir. Bu şartlar kendini daha bir yüzyıl öncesinden itibaren hissettirmiştir. Bunları iki grupta toplamak mümkündür:

Bilimsel Gerekler: Eğitim ve öğretim meselelerini bilimsel esasta ele almak ihtiyacı Tanzimat' tan itibaren başlamıştır. Cumhuriyet dönemi Şura toplantılarıyla Tanzimat döneminde yapılan bilimsel toplantılar arasında organik bir bağlantı kurmaya çalışanlar da olmuştur. Ancak bu tip toplantılara duyulan ihtiyaç Kurtuluş Savaşından sonra kurulan hükümetlerin programlarında görülmüştür (Alemdar, 2007).

Bunların hepsinde eğitim ve öğretim işlerinin, eğitim hedeflerinin bilimsel

olarak ele alınması ve düzenlenmesi gereği üzerinde durulmuştur. Nitekim Fethi Okyar Başkanlığındaki icra Vekilleri programında, bilimsel esaslara dayalı bir kurula ihtiyaç olduğu şöyle açıklanmaktadır (Aktaran: Ayaz, 2009: 11): “*Maarif Vekâletinin ıslahat ve icraatında takip edeceği ilmi esasları tespit vazifesiyle mükellef bir heyet-i ilmiyesi bulunacaktır.*”

16-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Ankara’da toplanan “Maarif Kongresi”nde yeni kurulacak devletin eğitim politikasının esasları tespit edilmek istendi. Hükümet programı doğrultusunda, çeşitli eğitim meselelerini tartışarak ve gerekli kararlar almak amacıyla, Birinci Heyet-i İlmiye 15 Temmuz ve 15 Ağustos 1923 tarihleri arasında Ankara’da toplandı. Milli Eğitim Bakanının başkanlığında Müsteşar, Bakanlık Genel Müdürleri, ilgili Bakanlıkların temsilcileri, Darülfünun Müderrisleri, Yüksel Okul Müdürleri, çeşitli derecedeki eğitim kurumlarının temsilcileri katıldı. Eğitim ve öğretim meseleleri ilk defa ayrıntılı olarak böyle bilimsel bir toplantıda ele alındı (Alemdar, 2007).

Türkiye’de, Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte eğitime bir yenileşme aracı olarak bakılmış, toplumumuzun eğitimden beklentileri artmış, çeşitlenmiş ve bu istekleri karşılayabilmek için eğitim sistemimizde önemli gelişmeler kaydedilmiştir (Hazır, 1993). Yeni devletin ve toplumun yapılandırılmasında eğitime önemli görevler yüklenmişti. Bu görev de Türkiye’yi çağdaş uygarlık düzeyine taşımaktı. Eğitimin hedef ve amaçlarını da belirleyen ideoloji de kavram olarak daha sonra ortaya çıkan ‘Atatürkçülük’ (Kemalizm) olmuştur. Bu tespiti Bayram Kodaman şu sözleriyle ortaya koymuştur: “*Atatürk,... Türk toplumunu yeni bir senteze doğru yöneltmeye karar vermiştir. Bu sentez; Modern Türk Devleti ve milleti olacaktı. Senteze Atatürk’ün ilkelerini bizzat ortaya koyduğu ve bugün Atatürkçülük dediğimiz ideoloji olan sosyal, dinî, mezhebî, iktisadî, siyasî gibi alanlarda bazı çelişkiler giderilmiş veya asgariye indirilmiş olacaktı*” (Aktaran: Deniz, 2001: 14).

Bir yıl sonra 1924 tarihinde eğitim işlerini ve kültür meselelerini görüşmek üzere Ankara’da İkinci Heyet-i İlmiye toplandı. Aynı esaslarla 26 Aralık 1925 - 8 Ocak 1926 tarihleri arasında üçüncü Heyet-İlmiye toplandı. Ancak toplantıların bilimsel yeterliliği

olmadığı, meseleleri bilimsel olarak ele alabilecek başka bir kurula ihtiyaç olduğu dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati şöyle açıklamaktadır: “*Maarif Vekâletinde şimdiye kadar münhasıran talim ve terbiye işleriyle ilmi suretle meşgul bir daire tesis olunmuş değildir. 339 senesinden beri zaman zaman toplanan heyet-i ilmiyeleriyle bu Hizmetlerin ifası düşünülmüş ise de daimi ve kuvvetli bir teşkilata malik olmayan bu heyet-i ilmiyelerden sarıh faydalar istihsali mümkün olmamıştır*” (Söylev ve Demeçler, 1981, aktaran: Ayaz, 2009: 11).

Tanilli’nin ifadesiyle, Cumhuriyet’i kuranların eğitimden anladıkları, bir fikre körü körüne saplanmamış, arayıp soran ve eleştiren kafalar, daha açık bir deyişle, bağımsız kafalar yetiştirmekti. Atatürk’ün özdeyişiyle “*Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür*” kuşaklar yetiştirmek hedefleniyordu (Aktaran: Arslan, 2005: 29). Atatürk Cumhuriyet eğitiminin niteliklerine yönelik başka bir konuşmasını ise 27 Ekim 1922’de, Millî Mücadele zaferini kutlamak için İstanbul’dan Bursa’ya gelen öğretmenlere yapmıştır. Atatürk millî, ilim ve fenne dayanan, okula ve okulun sağlayacağı bilim ve tekniğe önem veren bir konuşmasında, orduların kazandığı zaferlerin kalıcılığının, eğitimde kazanılacak zaferlerle olabileceği ve bu konu da öğretmenlere büyük görev ve sorumluluk düştüğüne dikkat çekmiştir. Atatürk’ün eğitime ilişkin bu görüşlerinde millî vasfı bulunmayan, bilimsel düşünceden uzak ve ezberci geleneksel eğitim sistemini eleştirdiği ve onun yerini almasını istediği eğitimin ana ilkelerini açıkladığı görülmektedir (Demirtaş, 2008).

Milli Eğitim Şura’sının teşkilinin bilimsel gerekliliği o dönemin basınında da çeşitli ifadelerini bulmuştur. Nitekim 20 Temmuz 1939 yılında Fatih Rıfkı Atay “Ulus” Gazetesinde yayınlanan makalesinde bu konuda şöyle demektedir; “*Yüksek müesseselerimizden her birinden Türkiye’nin her safhasında muhtaç olduğu ihtisas adamlarını yetiştirmekle beraber milli kültürü kurmak ve yaymak. İlmi araştırmalar yapmak için birer canlı kaynak ilmi metodu öğretmek ve ilmi zihniyeti aşlamak için birer çalışma ocağı, milli davalarımızın hâkimiyetini her şeyin üstünde tutacak birer kültür kurumu haline getirmek için mevcut imkânlardan azami derecede istifade etmek yolunda ve kararındayız.*” (Atay, 1938:1, aktaran; Alemdar, 2007: 8)

Yeni düzeni yabancı etkilerden, özellikle ekonomik, siyasal ve sosyal karakterdeki dış etkilerden temizlemeyi arıtmayı başlıca amaç edinen Mustafa Kemal, eğitim kurumlarının yeni baştan düzenlenmesinde, yabancı uzman çağırmaktan çekinmedi. Ancak yabancı uzman raporlarına rağmen eğitim ve öğretimde bir ahenk kurulamadı. Eğitim ve öğretimde uygulanmakta olan yönetmelik ve programlarının ve teşkilatın sonuçlarını incelemek ve beliren yeni ihtiyaçlara göre yapılması gereken değişiklikleri kararlaştırmak Eğitim Şuraları toplantılarıyla mümkün olacaktır (Ayaz, 2009).

Politik Gerekler: Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, eğitim alanında yapılan çalışmalardan en önemlisi eğitimde birliğin sağlanması meselesi olmuştur. Bunun için 1924 tarihinde “Tevhidi-i Tedrisat” kanunu çıkarılmıştır. Bu kanunla eğitim kurumları merkeziyetçi bir idare ve denetim altında alınmıştır. Bu girişimler eğitim ve öğretim işlerini yürütecek merkezi bir Milli Talim ve Terbiye Heyeti’nin kurulması ihtiyacını doğurdu. Bu amaçla 22 Mart 1926 tarihi ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun’la Talim ve Terbiye Dairesi kuruldu. Bu yasa, taşra teşkilatına ve okullara yöneliktir. Bu yasa gereğince Milli Eğitim Bakanlığının 19 Nisan 1926 tarihli toplantısında Milli Eğitim Şura’sı yönetmeliği kabul edildi (Güler, 1983, aktaran: Alemdar, 2007: 9).

Cumhuriyet dönemi Milli Eğitim Bakanlarından Esat Sagay’a göre eğitimin ve okulun amacı şudur: “*Türk Okulu, eline teslim edilmiş her Türk çocuğunu, cumhuriyet rejiminin psikolojisi ve ideolojisini tamamıyla kavramış, Türk ulusu ve Türkiye Cumhuriyeti için azami derecede yararlı, bir Türk yurttaşı haline getirmek zorundadır*” (Aktaran: Deniz, 2001: 15).

1933 yılında 2287 sayılı “Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilat Kanunu” yürürlüğe girmişti. Bu yasa ile Talim ve Terbiye Heyeti danışma organı olarak kabul edilmiş, fakat bu yasalara rağmen Milli Eğitim Teşkilatının işleyişinde bir birlik sağlanamamıştı. Çünkü her şeyden önce, bu birliği sağlayacak yeterli teknik organ mevcut değildi. Bu birliğin kurulması, ancak her meslek grubundaki uzmanların toplanarak tartışmalarının sağlanmasıyla mümkündü. Böyle bir toplantının yapılması

ilgililerce de kabul edilmiştir. İşte bu yolla eğitim sisteminde kamuoyu isteklerini yansıtıcı bir kurula olan ihtiyaç Şura'nın toplanmasını gerekli kılmıştır. Ayrıca yabancı uzman raporlarına rağmen, Türk eğitim meselelerine çözüm getirilememiştir. Bu durumda ülkenin kendine göre bir sistem kurma ihtiyacı doğmuştur. Bu sistemin başarılı olması için kararlı bir politikanın izlenmesi zorunluydu (Güler, 1983: 55, Alemdar, 2007: 9-10). Bu politikaya yön verecek milli bir danışma organının kurulması da zorunlu olmuştur

2.5.2. Şûraları hazırlayan etkenler

Yeni devletin ve toplumun yapılandırılmasında eğitime önemli görevler yüklenmişti. Bu görev de Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyine taşımaktı. Eğitimin hedef ve amaçlarını da belirleyen ideoloji de kavram olarak daha sonra ortaya çıkan 'Atatürkçülük' (Kemalizm) olmuştur. Bu tespiti Bayram Kodaman şu sözleriyle ortaya koymuştur:

"Atatürk,... Türk toplumunu yeni bir senteze doğru yöneltmeye karar vermiştir. Bu sentez; Modern Türk Devleti ve milleti olacaktı. Senteze Atatürk'ün ilkelerini bizzat ortaya koyduğu ve bugün Atatürkçülük dediğimiz ideoloji olan sosyal, dinî, mezhebî, iktisadî, siyasî gibi alanlarda bazı çelişkiler giderilmiş veya asgariye indirilmiş olacaktı." (Kodaman, 1983: 118-125)

Yapılan inkılâpların halka yansımada devleti kuran kadronun coşkusuyla paralellik görülmemektedir. Çağdaş devlet kurumlaşmasında atılan adımlara toplumun yürekten desteği ve sahiplenmesi her zaman görülemiyor. Bu durum eğitim alanında da kendini hissettirir. Eğitimde atılan adımlara halkın ilgisi ve sahiplenmesi de sınırlı olmuştur. Örneğin; halk medreseye gösterdiği ilgiyi okula göstermemiştir. Hatta bazen karşı tutum takınmıştır. Bu tutum yalnızca toplumun tutumu olmadığı gibi, dönemin önde gelen bazı Türkçü aydınlarının da tutumu olup medresenin kaldırılıp modern, çağdaş okulların kurulmasına direnmiş, karşısında yer almışlardır. Şöyle ki okulların kurulmasına direnmiş, karşısında yer almışlardır. Şöyle ki;

"Milliyetçilik düşüncesinde daha çok Ziya Gökalp'le paralellik içinde olan Mustafa Kemal, dönemin önde gelen aydınlarının bile çağın gerisinde kaldığını,

Osmanlı anlayışından kurtulamadığını görüyordu. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında ünlü Türkçü düşünürlerden Yusuf Akçura, medreselerin kapatılmamasını, reforme edilmesini ve eğitim sisteminde varlığını sürdürmesini istiyordu" (Başgöz, 1995: 78).

Döneminin olduğu kadar sonrasında da aydınların birçoğunun düşünce yapısına etki eden Ziya Gökalp'in düşünceleri şöyle idi:

"Tanzimatçılar Osmanlı medeniyetini batı medeniyeti ile uzlaştırmaya çalışmışlardı... Bir millet ya doğulu olur ya batılı olur. İki dinli bir fert olmadığı gibi, iki medeniyetli bir millet de olmaz. Tanzimatçılar bu noktayı bilemedikleri için, yaptıkları yenilik hareketinde başarı sağlayamadılar.

...Hâlâ, siyasi bünyemizde mevcut ikilikler, hep bu yanlış hareketin neticeleridir.

İki türlü mahkeme, iki türlü öğretim yeri, iki türlü vergi, iki türlü bütçe, iki türlü kanun. Hasılı bu ikilikler saymakla tükenmez. Medrese ile mektep bir ikilik teşkil ettiği halde, her mektebin içinde de bu neviden ikilikler vardı... Doğu medeniyetini batı medeniyeti ile uzlaştırmaya çalışmak, ortaçağ son çağlarda yaşatmak demektir. ...Yazık ki yalnız askerlik ve tıpdaki yeniçerilik kaldırılabilir. Diğer mesleklerdeki yeniçerilikler, ortaçağ hastalıkları kılığında, hala yaşamaktadırlar." diyerek şöyle devam etmektedir;

"Öteden beri memleketimizde bir 'maarif meselesi' bir 'terbiye meselesi' var.

Bu mesele, birçok çalışma ve gayretlere rağmen halledilemiyor. Bu meselenin mahiyeti derinleştirilirse, görülür ki terbiye meselesi de medeniyet meselesinin bir parçasıdır. Esas mesele halledilince, maarif meselesi de kendiliğinden halledilmiş olacaktır." Yine Cumhuriyetin kuruluş döneminin Milli Eğitim Bakanlarından Esat Sagay'a göre eğitimin, okulun amacı şudur:

"Türk Okulu, eline teslim edilmiş her Türk çocuğunu, cumhuriyet rejiminin psikolojisi ve ideolojisini tamamıyla kavramış, Türk ulusu ve Türkiye Cumhuriyeti için azami derecede yararlı, bir Türk yurttaşı haline getirmek zorundadır."

Özellikle 1930-1945 yılları arasında eğitim, devletin ve toplumun, diğer

alanlarına göre öncelik ve önem bakımından öne çıkan alanıydı. Devletin işleri arasında öne çıkması, devletin ve ülkenin kalkınmasında, temel belirleyici görevini yüklenen kurum olmasındandı. Eğitimle ülkenin bütün sorunlarının çözüleceği düşünülüyordu.

2.5.3. Eğitim şurasının amaç ve görevleri

Eğitim Şura'sının amacı Türk Milli Eğitim meselelerinin çözümünde yardım sağlamaktır. Bu yardımı şu biçimlerde yapar: Bilimsel danışmanlık, idari danışmanlık olarak gerçekleştirmeye çalışır.

Bilimsel Danışmanlık Görevleri: Eğitim Şura'sının bu görevleri yasa ile sınırlandırılmıştır. 2287 sayılı yasanın üçüncü maddesi şu esasları gerektirmiştir: "Milli Eğitim Şura'sı, Cumhuriyet Milli Eğitiminin eğitim ve öğretim işlerinde talim ve Terbiye Dairesince hazırlanacak yönetmelik, tüzük, program ve esaslarla Şura üyesi tarafından yapılacak teklifleri inceleyerek bir karara bağlar. Milli Eğitim Şura'sının kararları, Milli Eğitim Bakanının tasdiğiyle kesinleşir." (Milli Eğitim ile ilgili Kanunlar 1: 12).

Talim ve Terbiye Dairesiyle Eğitim Şura'sı arasında sıkı bir bağlılık vardır. Eğitim Şura'sının bilimsel danışmanlığı Talim ve Terbiye Dairesinin alacağı kararlarda bilimsel esasta yardım etme seklindedir. 22 Haziran 1933 tarih ve 2287 sayılı "Maarif Vekâleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri" hakkındaki kanun ise "Talim ve Terbiye Heyeti" Bakanlığın bilimsel danışma organı olarak yer almakta, Kurulun ve Başkanın görevleri şu şekilde tespit olunmaktadır:

"Vekâletin alakadar dairelerince hazırlanacak kanun tasarılarıyla tüzük ve yönetmelikleri incelemek ve icap edenleri bizzat hazırlamak ve bunlarda öğretim ve eğitim terbiyeye taalluk edip Vekâletçe lüzum görülenlerini Milli Eğitim Şura'sına vermek. Her derece genel ve mesleki mekteplerin öğretim programını hazırlayarak Milli Eğitim Şura'sının incelenmesine sunmak. Mekteplerde okutulmak üzere yazılan kitapları tetkik ederek kabul edilip edilmemesi hakkında reyini söylemek. Halkı Cumhuriyet esaslarına göre hazırlayacak ve bütün kültür kurumlarında ulusal eğitimi pekiştirecek tedbirleri düşünmek ve Bakanlık olurlarına önergelerde bulunmak" (Milli

Eğitim ile İlgili Kanunlar 1: 12).

Ayrıca, eğitim ve öğretime ilişkin işlerde Talim ve Terbiye Dairesince hazırlanan ve Bakanlıkça gerekli görülen kanun tasarısı, tüzük ve yönetmelikle öğretim programlarını inceleyerek Bakanın onayına sunulacak kararları almak üzere ikinci bir kuruluş olarak "Milli Eğitim Şurası"nın teşkili öngörülmüştür.

İdari Görevler: Milli Eğitim Şura'sının idari esastaki görevleri, Milli Eğitim Teşkilatına dair 789 sayılı kanunun ikinci maddesine göre şu şekilde belirlenmiştir: "Yalnız Talim ve Terbiye işleriyle iştigal etmek üzere Maarif Vekâletinde bir "Talim ve Terbiye Dairesi" kuruldu. Bir reisin idaresi altında bulunacak olan dairenin şubeleriyle teşkilatını yönetmek üzere reisten başka en çok on uzman bulunacak ve daireye lüzumu kadar memur tayin edecektir. Daire Reisi Vekâletin, üyeler de daire reisinin teklifi ve Vekâletin inhası ile Bakanlar Kurulunca tayin edilecektir. Dairenin teşkilatı ve vazifesinin sınırı Bakanlar Kurulunca yapılacak bir yönetmelik ile tespit ve tayin edilecektir" (Milli Eğitim ile İlgili Kanunlar 1: 3).

Talim ve Terbiye Dairesi için 1926'da bir yönetmelik hazırlandı. Bu yönetmelikle Talim ve Terbiye Dairesinin görevleri, teşkilatlanması ve çalışma şekli hakkındaki kanunun esprisine uygun hükümler getirildi. Yönetmeliğe göre, Milli Talim ve Terbiye Dairesinin görevleri şunlardır:

- Milli Eğitimle ilgili yönetmelik, tüzük ve kanunun tekliflerini düzenlemek ve incelemek ve mevcut yönetmelik, tüzük ve kanunlarda değişiklik yapılmasına ihtiyaç görülen hususlar hakkında Bakanlığa teklifte bulunmak.
- Her derecede genel ve meslek okulları programlarının doğrudan doğruya veya uzmanlar vasıtasıyla düzenlemek ve değiştirmek.
- Darülfünün şubeleri de dahil olduğu halde yüksek ve orta dereceli her çeşit okulların yeniden kurulması hususunda görüşlerini bildirmek.
- Okullarda kabul ve uygulanacak eğitim ve öğretimin amaçları sistem ve usulleri hakkında karar vermek.
- Gençleri Cumhuriyet esasına göre hazırlayacak ve okullarda Milli Terbiyeyi kuvvetlendirecek tedbirler almak.

- Okulların derecelerini tayin ve imtihan usulleri ve mezun olma şartları hakkında karar almak. Gelecek yıllarda uygulanacak eğitim programını Genel Müdürlerin görüşleri alınarak tespit etmek ve buna göre her yıl Milli Eğitim bütçe tasarısı hazırlanırken tekliflerde bulunmak.
- Halkın terbiye ve aydınlatılması için tedbirler düşünmek. Mevcut öğretmenlerin mesleki bilgi ve güçlerini artırmak için gerekli tedbirleri almak.
- Türk öğrencilerinin yabancı ülkelerde öğrenim sorunu ile Milli Eğitim Bakanlığının yabancı ülkelere getireceği her çeşit uzmanlar hakkında fikrini söylemek.
- İlk ve orta dereceli okullarda okutulmak üzere yazılan kitapları incelettirmek ve bunlardan öğretim programına uygun ve pedagojik koşulları taşıyanları kabul etmek ve onamak.
- Bakanlık hesabına bastırılması lazım gelen okul kitapların tayin eylemek. Muhtelif derslerin öğretiminde, müfredatın uygulanması ile ilgili "Öğretmen Kitapları" hazırlamak ve yayınlamak.
- Yabancı dilde yazılmış pedagojik mecmua ve kitapları takip etmek, Türkiye öğretmenlerine faydalı olanlarını aynen veya özet halinde yayımlamak.
- Milli Eğitim Bakanlığının bilimsel risale ve mecmualarını yayımlamak. Bakanlık hesabına bastırılmak üzere dışarıdan verilip Bakanlık makamınca kurula gönderilen bilimsel eserleri doğrudan doğruya tetkik edecek veya uzmanlarına tetkik ettirerek kabul veya reddetmek" (Özalp ve Atavinal, 1977. s.598).

Bu yönetmeliğin on altıncı maddesi bu konuda ayrıca şu açıklamayı getirmektedir: "Bu yönetmelikte belirtilen görevler hakkında Talim ve Terbiye Kurulunun verdiği kararlar Bakanlık Makamınca uygulanır. Ancak herhangi bir kararın kabul edilmemesi veya aksinin yapılması halinde, mesele yıl içinde toplanacak Milli Eğitim Şura'sına götürülür" (Özalp ve Atavinal, 1977: 600).

1926 yılında Milli Eğitim Şura'sı için de bir yönetmelik hazırlandı. Bu yönetmeliğin üçüncü maddesinde şu esaslara yer verilmektedir: "Maarif Şura'sı, Talim ve Terbiye Dairesinin vazifesi meydanında olan hususların bir defa da Şura'da

müzakeresine Vekâlet Makamınca veya Talim Terbiye Heyetince lüzum görüldüğü takdirde içtima davet olunur. Sura senede bir defadan fazla içtima edemez. "(Özalp ve Atavinal, 1977: 602)

Şura'nın vereceği kararlar Bakanlık Makamına, Talim ve Terbiye Dairesinin kararına danışma niteliğindeki önerileri içerir. Şura'nın alacağı kararlar Milli Eğitim Bakanlığının tasdikiyle kesinleşir. Şura'nın başkanı da Milli Eğitim Bakanıdır. Milli Eğitim Bakanı gerekli görürse Şura'yı toplantıya davet eder. Görülüyor ki Bakanlık idari görevlerini yürütürken karşılaştığı meselelerin çözümünün kolaylaştırmak için Şura'ya başvurur. Sura doğrudan doğruya karar almak ve uygulamaya aktarmak durumunda değildir.

2.5.4. Yetki sınırları

Şura bir danışma organıdır. Alınan kararlar anacak Milli Eğitim Bakanının tasdikiyle kesinleşir. O halde Şura'nın yetki sınırı Bakanlık makamının kararları onaylayıp onaylamamasıyla sınırlıdır. Şura Milli Eğitim Bakanı tarafından toplantıya çağrılır. Alınan kararlar Bakan tarafından uygulamaya aktarılırsa Sura kararları uygulama imkanı bulur; yoksa bir temenni niteliğinde kalır. Sura kararları hükümetlerce uygulanır. Sura kararları bir bakıma Şura'yı düzenleyen hükümetin eğitim politikasını yansıtır. Hükümetlerin Şura'yı toplantıya çağırımlarındaki duyarlılıkları Şura'nın etkinliğini belirler. Uzun zaman toplanamayan bir Şura'nın yetkisine ve etkisinden söz edilemez.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili tüm kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma dokümanter bir incelemedir. Dönemin eğitim politikaları, hükümet programları ve şura kararlarının karşılaştırılması biçiminde sürdürülecektir.

3.2. Verilerin Toplanması

Araştırma için öncelikle Şura dokümanlarından İlköğretim ile ilgili alınan kararlar incelenip, kararlarda hiçbir değişiklik yapılmadan aynen aktarılmıştır. Ayrıca Şuralarda alınan kararlardan Tebliğler dergisine yansıyanlar belirlenerek, hükümet programları, eğitim politikalarını içeren kaynaklar ve ilköğretimle ilgili kaynaklar incelenerek veriler toplanılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Milli Eğitim Şuralarında İlköğretime yönelik olarak ; IV., V., VII., IX., XI., XII.,XV., XVI., XVII., XVIII. Milli Eğitim Şuralarında belirtilen esaslar kaynağa bağlı olarak irdelenmiştir. Burada Şura kararlarının özgün biçimi aslına uygun olarak tahlil edilmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

1. İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır?

Milli Eğitim Şura gündemi ve kararlarında ilköğretim, Dördüncü Şura, Beşinci Şura, Yedinci Şura, Dokuzuncu Şura, On Birinci Şura, On İkinci Şura, On Beşinci Şura, On Altıncı Şura, On Yedinci Şura ve On Sekizinci Şura gündem ve kararlarında yer almıştır.

2. Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır?

Danışma niteliğindeki toplanan Milli Eğitim Şuralarında her alanda olduğu gibi Türkçe öğretimi konusunda da kararlar alınmıştır. Bu kararlar Şura Dokümanlarına dayalı olarak irdelenmiştir.

3. Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur?

İlköğretimle ilgili kararların alındığı Şura'lardan sonra ilköğretime yönelik kararların Şura sonrasında uygulamaya geçip geçmediği çeşitli kaynaklarla desteklenerek incelenmiştir.

4.1. Dördüncü Millî Eğitim Şûrası (1949)

4.1.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

Dördüncü Milli Eğitim Şurası'nın gündeminde ilköğretime yönelik olarak 1948-1949 ders yılından itibaren uygulanmaya başlanan ilkokul programının incelenmesi üzerinde durulmuştur. Şura kararlarında ise İlkokul Programının İncelenmesiyle İlgili

Komisyon, önemli değişikliklere uğrayan 1948 programında yeniden köklü değişiklikler gerekmediğini; ancak bu programın başarı ile uygulanmasını sağlamak üzere, öğretmen yetiştiren kurumların programlarında da gerekli değişikliklerin yapılmasını uygun görmüştür. Yakın yurt araştırmaları yapabilecek nitelikte öğretmen yetiştirilmesini; ilkokul ikinci devrede ayrı ayrı okutulan tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi derslerinin bir ders halinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesini; köy enstitüleriyle İlköğretmen okullarının, öğretmenlerin aynı kaynaktan yetiştirilmesi amacıyla birleştirilmesini teklif etmiş ve bu teklifler Şûra Genel Kurulu'nca bazı değişikliklerle kabul edilmiştir. Alınan kararlar zaman içinde ilgili dairelerce uygulamaya dönüştürülmüştür (Özalp, Ataüinal, 1977, aktaran; Eriş, 2006).

Ayrıca ortaokullarda eğitim öğretimin anlayış ve uygulanış bakımından ilkokullara yaklaştırılması, bu iki kuruluş arasında paralellik ve ahenk sağlanması da alınan kararlar arasında yer almaktadır.

Dördüncü Milli Eğitim Şûra'sı sonrasında yeni ilköğretim programındaki çeşitli değişiklikler uygulamaya konmuş ve uzun yıllar ilköğretimde uygulanan bir program olarak eğitim tarihimize geçmiştir. Sayısal açıdan ilkokul sayılarında önemli artışlarda görülmüştür. Bakanlığı süresi içinde yaklaşık olarak 958 yeni ilkokul hizmete sokulmuştur. Aynı dönemde daha önce başlatılan eğitimcilerinin sayılarının azaltılıp yerlerine kadrolu ve uzman öğretmenler yerleştirme faaliyetleri hızla devam etmiştir. Ayrıca köy ilkokulların mevcut kanunlara göre yapım ve inşaları aynı hızla devam etmiş, herhangi bir duraksama olmamıştır (Dinç, 2008a). Dördüncü Milli Eğitim Şûrası sonrasında ilköğretime yönelik gelişmelere bakıldığında yukarıda ilköğretime yönelik alınan kararların zaman içinde ilgili dairelerce uygulamaya konulduğu söylenebilir.

4.2. Beşinci Millî Eğitim Şûrası (1953)

4.2.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

Beşinci Milli Eğitim Şûra'sı gündemine baktığımızda ilköğretime yönelik

aşağıdaki başlıkları görmekteyiz;

- İlkokullarda sağlık konusu ile ilgili alınması gerekli tedbirlerin tespiti
- İlköğretim Kanunu tasarısının incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması
- İlkokul programının yeniden gözden geçirilmesi
- Yeni İlkokul Yönetmeliği tasarısının incelenmesi
- İlkokullara öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen okulları ile köy enstitüleri yeni öğretim programı ve meslekte olgunlaşma konularının incelenmesi
- İlkokul öğretmenlerini ilgilendiren diğer konular ve genel olarak ilköğretim sorunları.

Beşinci Milli Eğitim Şura kararlarına baktığımızda ise ilköğretime yönelik aşağıdaki kararların alındığını görmekteyiz (Deniz, 2001: 32);

- ”İlkokul programının amaç ve ilkeleriyle içeriği arasında ahenk sağlanması
- Toplu öğretim anlayışının ikinci devrede de hâkim olması
- İlköğretim Kanun Taslağı üzerinde görüşmeler yapılmış
- Anaokulu ve İlkokullarda okul hijyeni ve öğrenci sağlığı teşkilatı hakkındaki kanun tasarısı ve yönetmelik tasarısı hazırlanması.
- İlkokullarda din dersinin okutulması kararlaştırıldı. Din dersinin sınıf geçmede etkili olması kararı alındı. Resim, müzik ve Beden Eğitimi derslerinin ise notla değerlendirilmesine karşın sınıf geçmede dikkate alınmamasına karar verildi
- İlkokul 4. ve 5.sınıflarda Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin toplulaştırarak Sosyal Bilgiler adı altında, Tabiat Bilgisi, tarım konularının Tabiat Bilgisi adı altında verilmesi, okuma-yazma derslerinin ayrı bir ders olması, bütün derslerin içinde değerlendirilmesi
- Yeni ilkokul yönetmeliği tasarısına son biçimi verildi
- İlkokul öğretmeni yetiştiren okulların lise öğrenimine dayanan iki ya da üç yıllık yüksek derecede okullar haline getirilmesine gerek olmadığı”

İlkokullarda Sağlık Konusunda Alınması Gerekli Tedbirlerin Tespiti İle İlgili Komisyon, öğrencilerin beslenme problemlerinin halledilmesi, ana ve ilkokulların hijyen şartları, koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, okullararası sigorta kurumu, antitüberkuloz eğitim, ders ve dinlenme saatlerinin sağlık prensipleri içinde

düzenlenmesi konularını inceleyerek Şûraya önerilerde bulunmuş; resmi ve özel ana ve ilkokullar sağlık teşkilatı ile ilgili kanun ve yönetmelik taslaklarını hazırlamıştır (Eriş, 2006).

Komisyon, Bakanlık tarafından 12 yıllık bir süreyle ilköğretim planlamasını ve ilköğretim kanun tasarısını incelemiş ve şuranın önemli bir konusunu görüşmüştür. 70 üyeden oluşan komisyonun başkanlığını İzmir Milli Eğitim Müdürü Osman Faruk Verimer yapmış ve genel kurula hazırladıkları raporu sunmuşlardır. Rapor; sekiz ana bölüm ve hükümlerden oluşan toplam 101 maddeyi kapsayan, ilköğretim kanun taslağının içeriği hakkında genel bir değerlendirme ve tadilatlar yapan bir taslak niteliği taşır. İlköğretim Kanunu tasarısı hakkında rapor yorumu “Bu kanun taslağının bariz karakteri halk ile öğretmen arasında sıkı ve samimi işbirliğine önemle yer vermiş bulunmasıdır” şeklinde belirtilmiştir (Dinç, 2008b: 25).

Beşinci Milli Eğitim Şura’sı sonrasında ise 1953 yılında yetiştirme yurtları iç yönetmeliği oluşturulmuştur. 1954 yılında Köy Enstitüleri Öğretmen okuluna dönüşmüştür. Okul yöneticilerine başöğretmen değil müdür denilmeye başlandı. İlk kez okullarda kaza ve hastalıklara karşı okullar arası sigorta kurumu ile ilgili kanun çıkarma fikri ortaya çıkmıştır. Valiliklerce okuma odaları açıldı (Büyükkarcı, 2012).

Dönemin iktidarı olan Demokrat Parti (DP)’nin ilköğretimde belirlediği en önemli hedef, ilköğretimi tüm ülkeye özellikle de okulu olmayan köylere götürebilmek, ilköğretimin kalitesini yükseltmek ve yeni bir ilköğretim kanunu hazırlamaktır. Buna bağlı olarak hazırlanan kanun tasarısında, çeşitli sebeplerle okul açılmayan köyler için yatılı ve gündüzlü bölge okullarının yeniden düzenlenerek devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır (Karakök, 2011).

İlkokullarda resim-is ve müzik derslerinin, alan öğretmenlerince verilmesi, okuma- yazma öğrenimine büyük ve küçük harflerin birlikte kullanılarak başlanması kararı, öğrencinin sanat eğitimi ile okuma- yazma eğitimine daha fazla önem vermesi bakımından önemlidir. Ayrıca, ders konularının, program bütünlüğünden ayrılmadan bölgenin özelliklerine göre verilmesi, öğrencinin fırsat eğitimi yapmasına da imkan

hazırlayacaktır (Kalaycı, 1988).

4.3. Yedinci Millî Eğitim Şûrası (1962)

4.3.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

Yedinci Milli Eğitim Şûra'sı kararlarında ilköğretime yönelik aşağıdaki kararlar alınmıştır;

4 Ocak 1961 tarih ve 222 Sayılı İlköğretim Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan Plânlama Kurulu, İlköğretim Komitesi'nde kanunda tespit edilen konular üzerinde çalışılmış, ilköğretim alanına giren bütün meseleler etraflıca incelenmiş ve mecburi ilköğretimin 1970 yılına kadar bütün yurdumuzda yayılması ve gelişmesi için bir plân hazırlanmıştır. İlköğretim Komitesinin raporu Koordinasyon Grubu'nun teklifi üzerine Bakanlıkça tasvip edilerek kararları uygulanmaya başlanmış ve 115 sayfa hâlinde bastırılan rapor, sadece bilgi için VII. Millî Eğitim Şûrası'na sunulmuştur (MEB, VII. Millî Eğitim Şûrası, 2012).

222 Sayılı İlköğretim Kanunu'na göre yeniden hazırlanması gereken, aşağıda isimleri yazılı 13 adet yönetmelik tasarısı, bu defa Şûra'dan hemen sonra Bakanlıkta teşkil edilen Komisyonlarca hazırlanarak, Talim ve Terbiye Kurulu'nun incelemesine sunulmuş bulunmaktadır (MEB, VII. Millî Eğitim Şûrası, 2012).

1. İlköğretim Yönetmeliği
2. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği
3. Millî Eğitim Müdürleri ve İlköğretim Müdürleri Yönetmeliği
4. İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği
5. Beslenme Eğitimi Yönetmeliği
6. İlköğretim Kurumları Sağlık İşleri Yönetmeliği
8. Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği
9. İlkokul Öğretmenleri Tayin, Nakil ve Becayış Yönetmeliği
10. Yetiştirici ve Tamamlayıcı Sınıf ve Kurslar Yönetmeliği

- 11. Ana Okulları ve Ana Sınıfları Yönetmeliği
- 12. Ders Araç ve Gereçleri Yönetmeliği
- 13. Bölge Okulları Yönetmeliği

Bu yönetmelikler Talim ve Terbiye Kurulu'na incelenerek, 1962-1963 Öğretim Yılı başında uygulamaya konacaktır (MEB, VII. Millî Eğitim Şûrası, 2012).

Alınan kararların uygulamaya konulması noktasında ise VII. Milli Eğitim Şûrası'nda, 222 sayılı kanun uyarınca çıkarılması öngörülen, İlkokullar Yönetmeliği, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Milli Eğitim Müdürleri ve İlköğretim Müdürleri Yönetmeliği, İlköğretim Sağlık İşleri Yönetmeliği, İlkokul Öğretmenleri Tayin Nakil ve Becaiş Yönetmeliği ve Bölge Okulları Yönetmeliği komisyonlarca hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur (Kalaycı, 1988, aktaran; Eriş, 2006: 65).

Yedinci Milli Eğitim Şûrası, alınan kararların en çok uygulandığı şûra olması bakımından öne çıkmaktadır. Ama bununla birlikte hedeflere ulaşamadığı dikkatten kaçmamalıdır. Şûra, yasa, yönetmelik, tüzük çıkarmada yakaladığı başarıyı, bu yönetmelik ve tüzüklerin, programların uygulanmasında yakalayamamıştır. Mevzuat; parasal sorunlar, yönetimde yetersizlik ve siyasal kaygılara yenik düşmüştür. Şöyle ki; En başta çözülmesi gereken bütün yurttaşların okuryazarlığa kavuşturulması 21. yüz yılda bile çözümlenememiştir. 1972 yılı için hedeflenen ilköğretimde %100 okullaşma oranı, bundan 20-25 yıl sonra ancak yakalanabilmiştir (Deniz, 2001).

4.4. Dokuzuncu Millî Eğitim Şûrası (1974)

4.4.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

Dokuzuncu Milli Eğitim Şûra kararlarında ilköğretime yönelik olarak aşağıdaki kararlar göze çarpmaktadır (MEB, IX. Millî Eğitim Şûrası; 2012);

Temel Eğitim

I. Kapsam

21- Temel eğitim genel olarak 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar. (M.E.T.K. Madde-22).

II. Amaç ve Görevler

22- Temel eğitimin amaç ve görevleri milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak:

-Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

-Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (M.E.T.K. Madde-23).

III. Kuruluş

1. Temel Eğitim Kurumları:

23- Temel eğitim okulları beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana gelir. Birinci kademe sonunda temel eğitim diploması (ortaokul diploması) verilir (M.E.T.K. Madde-24).

2. Kuruluş Şekilleri:

24- Temel eğitim kurumlarının birinci ve ikinci kademeleri, bağımsız okullar halinde kurulabileceği gibi, imkan ve şartlara göre, birlikte de kurulabilir. Nüfuzu az ve dağınık olan yerlerde, köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde temel eğitim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmamanın mümkün olmadığı yerlerde temel eğitim yatılı bölge okulları kurulur (M.E. T.K. Madde-25).

İlkokul

25- Not: Temel eğitimin birinci kademesi olan ilkokul ile ilgili yönetmelik yeniden düzenlenmiş ve 2-8-1972 tarih ve 304 sayılı kanunlarla kabul edilmiştir. 1972-1973 öğretim yılından itibaren bütün ilkokullarda uygulanmaya başlanan bu

yönetmelik ve ilkokul programı, IX. Milli Eğitim Şûrasının ortaokul ile ilgili kararları uyarınca ele alınacak ve uygulamadan gelen sonuçlar da değerlendirilmek suretiyle yeni den gözden geçirilecektir.

Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası kararlarında ilköğretime yönelik en önemli gelişme normal ve çift öğreti yapan ilkokullar ile birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda haftalık ders sayısı çizelgesi 25 ders saati üzerinden yeniden düzenlenmesi ve temel eğitimin I. ve II. kademesine öğretmen yetiştirmek için “hızlandırılmış program” uygulamasının yürürlüğe konulmasıdır (Büyükkarcı, 2012).

Şurada “İlkokul ve ortaokul programları kaynaştırılmış bir bütün hâlinde yeniden düzenlenecektir” başlığı altında ilköğretime yönelik aşağıdaki kararlarda alınmıştır;

- İlkokul Türkçe programı ile ortaokul Türkçe ve dilbilgisi programı temel eğitimin amaçlarına uygun olarak bütünleştirilecek; bu maksatla mevcut ortaokul programı gözden geçirilecek ve yarışma açma veya komisyon kurma yolu ile tek kitap yazdırılacaktır. (Karar -85)
- İlkokul ve ortaokul matematik programları gözden geçirilerek modern kavramların programında yer alması yolundaki çalışmalar sürdürülecek ve yarışma açma veya komisyon kurma yolu ile tek kitap yazdırılacaktır. (Karar - 86)
- İlkokulların IV. ve V. sınıf Sosyal Bilgiler programı ile ortaokul Sosyal Bilgiler programının temel eğitimin amaçlarına uygun olarak kaynaştırılmış bir bütün oluşturulacak şekilde yeniden düzenlenmesiyle ilgili çalışmalar sürdürülecektir. Bu maksatla hazırlanmış olan program taslağı Tebliğler Dergisinde yayımlanacak ve yeni programa göre IV, V, VI, VII ve VIII. sınıflar için yarışma açma veya komisyon kurma yoluyla Bakanlıkça tek kitap yazılacaktır. (Karar -87)
- İlkokul IV ve V. Fen Ve Tabiat Bilgileri programı ile ortaokul Fen Bilgisi programının temel eğitimin amaçlarına uygun olarak “fen bilgisi” adı altında kaynaştırılmış bir bütün oluşturulacak şekilde yeniden düzenlenmesiyle ilgili çalışmalar sürdürülecektir. Bu maksatla hazırlanmış olan program taslağı

Tebliğler Dergisinde yayımlanacak ve yeni programa göre IV, V, VI, VII, VIII. sınıflar için tek kitap yazdırılmak üzere ödüllü yarışma düzenlenecek veya komisyon kurarak yazdırılacaktır. (Karar- 88)

Dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası 1973'te kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanunu ile birlikte Türk Eğitim Sisteminin temel yapısını oluşturmuştur. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer almayan konular ile kanunda değiştirilmesine gerek görülen konular Şûrada karar altına alınmıştır. Temel eğitim konusunda; 'Nüfusu az ve dağınık yerler için Temel Eğitim Bölge Okulları ve buna bağlı Pansiyonlar ve Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulları açılır' (26.karar) denilmesine karşın bu okullar bir türlü açılmamıştır. Binlerce köy okul ve öğretmensiz kalmıştır. Şûra kararlarına uygun olarak Milli Eğitim Sistemi ve bakanlık "örgün ve yaygın eğitim" olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu Şûrada ilk defa Şûra toplanmadan önce, ön hazırlık olarak geniş katılımlı bölge çalışma raporları yapılmıştır. Şûraya sunulacak ön taslakta, öğretmenlerin önemli bölümünün görüşlerine başvurulmuştur (Deniz, 2001).

4.5. On Birinci Milli Eğitim Şûrası (1982)

4.5.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

XI. Milli Eğitim Şûrası'nda Öğretmen ve Eğitim Uzmanları sorunu işlenmiştir. Bu nedenle Şûra'da İlköğretim okulları ile ilgili kararlar çok fazla yer almamaktadır. Öğretmenin nasıl olması gerektiği, öğretmenlere sağlanacak imkânlarla geniş ölçüde yer verilmiştir (Eriş, 2006). Şûra kararlarının uygulanması noktasında ise 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve X. Milli Eğitim Şûrası Kararları ve Uygulama Planı doğrultusunda 1981-1982 öğretim yılında (10), 1982-1983 öğretim yılında ise her ilde en az bir okulda olmak üzere (200) okulda ilköğretim uygulamasına geçilmiştir (Eriş, 2006: 175). XI. Şûra kararlarında ilköğretime yönelik fazla kararın olmaması uygulama noktasında da belirgin olmuş ve XI. Şûra kararları sonrasında ilköğretime yönelik uygulama olmamıştır.

IX. Milli Eğitim Şûrası'nda, VII. ve VIII. Şûralara göre büyük bir hareketlenme gözlenmektedir. Bu dönemde Milli Eğitim Kanunu'nun kabulü büyük önem taşımaktadır. Diğer taraftan, Ortaokul Yönetmelik Taslağı yürürlüğe konulmuştur. İki yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır. Böylece öğretmen ihtiyacına çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Bugün uygulanmakta olan ilkokul programı yürürlüğe konulmuştur. Hızlandırılmış Program uygulamasına geçilmiştir. Görüldüğü üzere bu şurada alınan kararların çoğu uygulamaya konmuştur.

4.6. On İkinci Milli Eğitim Şurası (1988)

4.6.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

XII. Milli Eğitim Şura gündeminin ilk maddesi Türk Eğitim Sistemi ve alt başlığı olarak İlköğretim (Temel Eğitim) olmuştur. Alınan kararlarda ise ilköğretime yönelik şu ifadeler yer almaktadır;

A) İlköğretim

Karar 1. İlköğretimin temel amacının öğrencilerin; temel seviyede hayat, vatandaşlık, matematik ve fen bilgilerini almaları, ahlâki değerleri benimsemeleri ve yaşamaları, içinde yaşadığı toplumun kültürünü tanımaları ve tarih fikrini geliştirebilmeleri, demokratik davranış kazanmaları, çeşitli yeteneklerini deneyerek, üst eğitim kademelerinden birini veya bir mesleği seçebilme olgunluğunu kazanmaları, şahsiyetli olmaları, çevreye ve topluma uyum sağlamaları için gerekli eğitim öğretim imkânlarını veren eğitim kurumları olarak düzenlenmesi

Karar 2. Hâlen liselerin bünyesinde bulunan ortaokulların tamamen ilköğretim bünyesine alınması

Karar 3. İlköğretime başlama yaşının 72 ay olarak belirlenmesi; ancak, velisinin isteği ile “okul olgunluğu”na gelen çocukların da okula kaydının yapılması ve bunun yaş bakımından alt sınırının 66 ay olarak tespit edilmesi

Karar 4. Sekiz yıllık mecburi öğretime geçişin, bir program ve sistem bütünlüğü içinde uygulanması; VI. plan dönemi sonuna kadar tedricen yaygınlaştırılması

Karar 5. Mevcut ortaokulların, ilköğretimle bütünleştirilmesi

Karar 6. Gezici tarım işçileri ve göçer ailelerin mecburi öğrenim çağındaki çocuklarının eğitim problemlerini çözmek üzere gezici okulların kurulması, bu konunun önem kazandığı bölgelerde bir an önce pilot uygulamaya geçilmesi

Karar 7. Ortaokullar ile ilköğretim okullarının son iki yılında her öğrenci için ayrı bir değerlendirme dosyası tutulması

Karar 8. İlköğretimde (8 yıllık) ortaöğretim kurumlarına geçişin, ilke olarak imtihansız sağlanması; ancak, talep çokluğu dolayısıyla, ilgili ortaöğretim programlarına geçişte sıralama imtihanı yapılabilmesi; talebin boyutlarına göre bu imtihanların okullarca veya merkezce uygulanması

Karar 9. Aileye; temel çocuk terbiyesi ve sosyalleşme ile ilgili görevlerini hatırlatacak tedbirlerin geliştirilmesi

Karar 10. Öğretmenin ve okulun aile ile ilişkisinin sıklaştırılması, okul ve aile uyumunun sağlanmasına itina gösterilmesi

Karar 11. Sekiz yıllık ilköğretimin ortak ve aynı bir öğretim programına kavuşturulması; mevcut ilkokul, ortaokul farklılığının ortadan kaldırılması

Karar 12. Sınıf öğretmenliği ve ders öğretmenliği sistemlerinin, her yaş grubunun ihtiyaçlarına ve geliştirilen eğitim teknolojisine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi

Karar 13. Okullarda, yöreye ve talebe göre seçmeli programların bulundurulması

Karar 14. Okulların, yaygın eğitimle örgün eğitimi bağdaştıracak, çevredeki çeşitli eğitim kurumlarının imkânlarını kullanabilecek esnekliğe ve yetkilere sahip kılınması

Karar 15. Merkezi yerlerden başlanarak diplomaların sekizinci yılın sonunda verilmesi uygulamasına geçilmesi; beşinci yılın sonunda verilen diplomaların kaldırılması

Karar 16. Öğretim programları hazırlığı ve eğitim teknolojisi seçiminde kullanılmak üzere, her kademe ve yöre için “öğrenme güçlükleri araştırmaları”nın yapılması

Karar 17. Okullarda tabiat koleksiyonları, müzeler, sergiler, seralar ve hayvan yetiştirme yerlerinin kurulması; öğrencilerin gözlem, araştırma ve uygulama yapmalarının teşvik edilmesi; çevrede mevcut müzelerin ve benzeri yerlerin gezdirilmesi

Karar 18. Öğrenci velilerinin, çocuklarının durumu ve yönelmesi yararlı olacak meslek ve bilgi alanları konusunda aydınlatılması

Karar 19. Yatılı ilköğretim bölge okullarından mezun olan kız öğrencilerin, meslek kazandırıcı okullara imtihansız alınmaları; kız öğrencilerin okula devamlarının özendirilmesi

Karar 20. Özel eğitime muhtaç çocukların eğitime önem verilmesi; zekâ seviyesi yüksek çocuklar için üst özel sınıfların açılması; zihin ve beden bakımından özürlü çocukların eğitiminin yaygınlaştırılması

Karar 21. Dergi ve diğer kaynakların, standartlara uygun olmak şartı ile müfettişlerin gözetiminde, okul müdürü ve öğretmenler tarafından seçilmesi ilkesinin benimsenmesi

İlköğretime yönelik yukarıdaki kararlar dışında “Öğretim Programları” ana başlığı altında aşağıdaki kararlarda alınmıştır;

Karar 9- İlköğretim programlarının bir bütün olarak ele alınması

Karar 23- Aileden gelen yetersizlikleri gideren, çalışan ailelerin çocuklarına bakım ve eğitim imkânı veren ve çocuklarımızın ilkokula daha uyumlu bir geçiş yapmalarını sağlayan okul öncesi eğitim programlarının Türkiye'nin şartlarına, sosyal ve kültürel yapısına, değer sistemlerine uygun olarak geliştirilmesi

Karar 26- Sekiz yıllık mecburi öğretimin son yıllarında, bütün öğrencilerin haftada ortalama belli gün sayısı kadar ortak ders göreceği, ayrıca altı çeşit de seçmeli programın (ihtiyaca göre artırılabilir) kullanılacağı program uygulamalarına imkân verilmesi; seçmeli programların; genel kültür, yaygın eğitimle çıraklık, kırsal alan için yaygın eğitimle çiftçilik, örgün eğitimle zanaat dalları, din öğretimi ile ilgili dersler, ağırlıklı yabancı dil derslerinin olması

Karar 27- İlköğretimde öğrencilere, çevrelerini koruma, geliştirme, insan ve çevre sağlığı şuuru yeterince verilmek üzere; önemli çevre meselelerinin programlar içinde uygulamaya dönük ve köklü davranış kazandıracak şekilde işlenmesi

Ayrıca Şura'nın “Temenni Kararları” başlığı altında aşağıdaki kararlarda alınmıştır;

Karar 16 - İlk ve ortaokul ile lise ve dengi okulların Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarının, Bakanlıkça seçilecek şahıslara veya oluşturulacak komisyonlara yazdırılması; bu dersler için öğretmen kılavuz kitaplarının da

hazırlattırılması

Karar 27- İlkokul 4. ve 5. sınıflarda yürütülen yabancı dil öğretiminin branş öğretmenlerince yapılması için gerekli tedbirlerin alınması

Kararların uygulanması noktasında ise dönemin başbakanı Turgut Özal Şûrayı açış konuşmasında; *“Hükümet Programımızda; önümüzdeki dönemde, eğitim ve öğretim en fazla önem verdiğimiz konuların başında gelecektir demiştik. Böylece, yeni hükümetimizin esas ağırlıklı noktasını eğitim olarak tespit etmiştik”* diyordu. Fakat bundan önce kurulmuş olan diğer hükümet programlarında benzer örnekleri görüldüğü üzere, bütün çabalara karşın öngörüler gerçekleşmiyor, hedefler tutturulamıyordu. Yine başbakan Özal konuşmasında *“Hükümet programımızda eğitim ve öğretimde 1 milyon bilgisayar kullanılması hedef alınmıştır”* demekle ancak bu hedef 16. Milli Eğitim Şûrası’nın yapıldığı 1999 yılında bile tutturulamamıştır (Deniz, 2001: 74).

4.7. On Beşinci Milli Eğitim Şurası (1996)

4.7.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

XV. Milli Eğitim Şura’sı gündemine baktığımızda ise ilk maddenin İlköğretim ve Yönlendirme olduğu görülmektedir.

XV. Milli Eğitim Şura’sında ilköğretime yönelik alınan kararlara baktığımızda ise İlköğretim ve Yönlendirme Başlığı kapsamında aşağıdaki kararlar alınmıştır;

- 1- İl ve bölge raporlarında önerilen temel eğitim kavramı yerine başta Anayasa ve diğer mevzuatta yer aldığı şekli ile “ilköğretim” kavramı kullanılmalıdır.
- 2- Yakın bir gelecekte 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yılsonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da mesleki eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır. Çocukluğun tam yaşandığı, çocukların kendilerini, ailelerin de çocuklarını tanıdığı bu dönemde bulunanlar çırak yapılmamalıdır. Uzun vadede zorunlu eğitim 18 yaşını kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.
- 3- Yoğun göç alan illerde eğitim yatırımlarına öncelik verilerek derslik ihtiyacı

karşılanmalıdır.

- 4- Bahçe, salon, sahne, işlik, kitaplık, lâboratuar, spor salonları ve yüzme havuzu gibi ek ünitelerle birlikte her okul, bulunduğu çevrenin de yararlanabileceği tesisler olarak düşünülmelidir.
- 5-Okulların bina ve tesisleriyle ilgili mimarî projeler, bölge özelliklerine ve ihtiyaçlara uygun olarak hazırlanmalıdır.
- 6- Çevredeki eğitim kapasitelerinden de yararlanılarak eğitim kaynakları verimli ve etkili kullanılmalıdır.
- 7- İllerde, okul ve tesisler anahtar teslimi şeklinde Millî Eğitim Müdürlüğü'nün denetiminde yapılmalıdır.
- 8- Uydu kentleri ile kooperatif sitelerinin, nüfus ve kapsamlarına göre arsa ayırmaları ve bu arsa üzerine okul ya da eğitim tesislerini yaptırmaları zorunlu hâle getirilmelidir.
- 9- İllerde okul yeri olarak tahsisi yapılan arsalar belirlenmeli, işgallerden korunmalı, okul yapımı için değerlendirilmeli, okul yapımına uygun olmayan arsalar elden çıkarılmalı ve bu yolla elde edilecek gelir ilköğretim hizmetlerinde harcanmalıdır.
- 10- Okul bina ve tesisleri tatil dönemlerinde ihtiyaçlar doğrultusunda gelir getirecek şekilde de değerlendirilmelidir. (Çay bahçesi, otopark vb.)
- 11- Okul binalarının yapımında özel eğitim ve okul öncesi çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (Rampa, Asansör, Sıra, Oyun bahçesi vb.) yapılmalıdır.
- 12- Küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için taşınmalı, YİBO ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır.
- 13- İlköğretime radyo ve televizyonla eğitim desteği sağlanmalıdır.
- 14- İlköğretimde derslikler standart hâle getirilmeli, okullardaki araç ve gereçler öğretim programlarındaki ünitelerin içeriğine uygun hâle getirilmelidir.
- 15- 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmeden önce ilköğretimin amaçları ve ders programları bütünlük ilkesine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.
- 16- Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan hedefleri ilköğretim programlarında

dengeli olarak yer almalıdır.

- 17- Eğitim programlarının bilgi yükleme karakterli yapısı, yerini bilgiye ulaşma ve araştırma tekniklerinin kazanılmasına bırakmalıdır.
- 18- Özel eğitim ihtiyacı duyulan farklı yapıdaki öğrenciler için mevcut eğitim programlarında uygulama esnekliği sağlanmalı, öğretmenler bu konuda hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.
- 19- Her öğretmenin aynı zamanda bir Türkçe öğretmeni olduğu da dikkate alınarak, eğitimin her alanında ve her düzeyinde Türkçenin, doğru ve eksiksiz olarak öğretilmesi ve kullanılması sağlanmalıdır.
- 20- Ders saati sayıları ile haftalık ders programları çocukların bulundukları gelişim basamaklarına uygun olarak düzenlenmelidir.
- 21- Eğitimin içeriği, millî kültürün temel öğelerini ihtiva etmekle birlikte bilimsel ve teknolojik gelişimi de izleyebilecek yapıda olmalıdır.
- 22- Eğitime ayrılmış olan TRT ve uydu kanallarından ilköğretimde yararlanma yoluna gidilmelidir.
- 23- 6. 7. 8. sınıflarda seçmeli derslere işlerlik kazandırılmalıdır.
- 24- Spor ve sanat eğitimine önem verilmeli, bu eğitime ders dışı etkinliklerle de ağırlık kazandırılmalıdır.
- 25- Kaynaştırma eğitiminden yararlanan engelli öğrenciler için kendi düzeylerine uygun sınıf programları hazırlanmalıdır.
- 26- Müzik, Resim, Beden Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin notla değerlendirilmesine devam edilmelidir. (Genel Kurul'da bu yönde karar alınmıştır.)
- 27- Eğitim-öğretim iş günü süresi artırılmalıdır.
- 28- İlköğretim okullarının programlarında, meslekleri tanıtıcı bilgilere yer verilmelidir. Teknoloji ve tasarım konuları da bunların arasında yer almalıdır.
- 29- Öğrencilerin teknolojik gelişmenin ürünü olan bilgisayarlarla tanışmaları özendirilmelidir.
- 30- İlköğretim okullarında ilk ve ortaokul biçimindeki yapay uygulamadan vazgeçmeli, ilkokullarda 6., 7., 8. ve 9. sınıflar; bağımsız ortaokullarda ise 1., 2., 3., 4. ve 5. sınıflar açılarak yumuşak bir geçiş sağlanmalıdır.

- 31-Yeniden yapılanma VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörüldüğü şekilde hızlandırılmalı, il düzeyinde eğitim planlamaları yapılmalıdır.
- 32- Eğitim ortamında; sorumluluk paylaşmak, takım çalışması, alan önderliği üstlenme, öz eleştiri, kurumun eleştirisi, adaylık-seçim-oylama ile görev bölüşümü ve takibi gibi demokratik davranışları pekiştirici yaklaşım ve uygulamalar özendirilmelidir.
- 33- Yaratıcılık ve ifade becerileri geliştirilmelidir.
- 34- Eğitim-öğretim, öğretmen merkezli olmaktan çıkartılıp, öğrenci merkezli duruma dönüştürülmelidir.
- 35- Ailenin ve okulun, çocuğu tanınması ve çocuğun kendi kendini tanınması için öncelikle öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerin eğitilmesi gerekmektedir.
- 36- Bireyi tanıma ve yöneltmeye ilişkin rehberlik hizmetleri dördüncü sınıftan başlatılmakla birlikte, ilköğretimde gerçek yöneltme dokuzuncu sınıftan itibaren ele alınmalıdır.
- 37- Yönlendirme çalışmalarıyla öğrencilere, zaman ve enerjilerini, yetenek ve becerilerini, olumlu iş değerlendirmelerini geliştirecek bir disiplin kazandırılmalıdır.
- 38- Rehberlik hizmetleri, rehberlik ve psikolojik danışma alanında en az lisans eğitiminden geçmiş elemanlarca yürütülmelidir. Rehberlik hizmetleri kadrolarına, alan dışından atama yapılmamalıdır.
- 39- Her okulda bir rehberlik servisi kurmak ve uzman bulundurmak güç olabilir. Bu nedenle, rehberlik ve araştırma merkezlerinin sayısı çoğaltılmalı ve bu merkezlere rehberlik alanında yüksek lisans eğitilmiş elemanlar atayarak, öğretmenler sürekli desteklenmeli, özel ilgiye ihtiyaç duyan öğrencilere de rehberlik yapılmalıdır.
- 40- Okullarda verilen rehberlik hizmetlerine daha gerçekçi olarak yaklaşılmalı ve gereken önem verilmelidir.
- 41- Okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi, önemli bir boyut olarak ele alınmalıdır. “Aile Katılım Programları” ve “Ana Baba Okulları” yaygınlaştırılmalıdır.
- 42- Özel eğitim alanında gerekli alt yapı sağlanarak kaynaştırma, özel eğitim sınıfları vb. seçenekler düşünülmelidir.

- 43- Öğretmenler, öğretmen üniversitelerinde yetiştirilmelidir.
- 44- Öğretmen yetiştiren fakülteler, gelişmiş çevrelerde açılmalıdır.
- 45- İlköğretim öğretmenleri (sınıf ve dal öğretmenleri) aynı tip kurumlarda bir arada yetiştirilmelidir.
- 46- Öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanları, uygulama ve mesleki deneyimle donatılmış olmalı, öğretmen yetiştiren kurum öğretim elemanları tercihen o kurumun öğretmen yetiştirdiği Temel Eğitim Devresi (okul öncesi, sınıf öğretmeni ve dal) öğretmenlerinden seçilmeli ve bunlara kariyer kazandırılmalıdır.
- 47- Öğretmen yetiştirmede ihtiyaçlar dikkate alınarak, ilgili yükseköğretim kurumları ile Bakanlık arasındaki koordinasyon geliştirilmeli; bu çerçevede bilgi akışı yoğunlaştırılmalıdır.
- 48- Öğretmenlik mesleği ekonomik ve sosyal yönden iyileştirilmelidir.
- 49- Öğretmen adayları burs, kredi, yurt ve benzeri özendirici tedbirlerle desteklenmelidir.
- 50- Öğretmen olmak isteyen adaylar, öğretmenlik mesleğine uygun olanlar arasından titizlikle seçilmelidir.
- 51- Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin, eğitim programlarında birlik sağlanmalıdır. Programlar, ilköğretim programları göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- 52- Üniversitelerde farklı branşlardaki yükseköğretim mezunları için düzenlenen pedagojik formasyon kurslarına mutlaka son verilmelidir.
- 53- İlke olarak alanda yetişmemiş olan üniversite mezunları, ilköğretim okullarına (sınıf ve dal öğretmeni olarak) atanmamalıdır. Ancak, son yıllarda Millî Eğitim Bakanlığındaki sınıf öğretmeni açığının çok büyük olması ve bunun gelecek bir kaç yıl içinde daha da artmasının beklenmesi nedeniyle; Eğitim Fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun olanların istihdamını mümkün kılmak üzere, sınıf öğretmenliği alanında en az bir yıl süreli “Öğretmelik Meslek Eğitimi Programları” düzenlenmelidir.
- 54- Anadolu Öğretmen ve Öğretmen Liseleri, Eğitim Fakültelerinin esas kaynağını oluşturmalıdır.
- 55- Öğretmenin önü açılmalı, bilgi, beceri yönünden yetişmesine imkân

tanınmalı, yeterliliği periyodik olarak değerlendirilmelidir.

- 56- Hizmet içi eğitim il ve ilçe düzeyinde sürekli olmalıdır.
- 57- İvedilikle “Öğretmen Personel Kanunu” çıkarılmalıdır.
- 58 - Değişik eğitim ve öğretim etkinliklerini, alandaki yenilikleri ve öğretmenlerin uygulamadaki görüş ve düşüncelerini yansıtan yayınlar yapılmalı, birim ve bireylere ulaştırılmalıdır.
- 59- Okulların, standart kadroları her yıl mayıs ayı içinde gözden geçirilmeli, standart kadro dışı öğretmen atanmamalıdır.
- 60- “Öğretmenin vekili olmaz” ilkesinden hareketle, vekil öğretmen kadroları kaldırılmalıdır. Böylece, eğitim ve öğretimin asıl öğretmenler tarafından verilmesi sağlanmalıdır. (Raporlu ve asker öğretmenlerin yerine üçte iki maaşla görevlendirilenler olabilir. Ancak bunların da yüksek öğrenimli olmasına titizlik gösterilmeli, sözleşmeli olmaları sağlanmalıdır.
- 61- Zorunluluklar dışında, öğretmenlerin emeklilik ve tayin işleri yaz döneminde yapılmalıdır. Atanan öğretmenlerin de en geç 15 Ağustosta görev başında olmaları sağlanmalıdır.
- 62- Öğretmenliğe geçişte, seçme ve yeterlilik sınavı yapılmalıdır (dil, fiziki bozukluk vb.). etmenler de ölçüt olmalıdır. Öğretmenliğe hak kazananlar illerde boş bulunan öğretmen kadrosu için müracaat etmeli, o il tarafından görevlendirilme yapılmalı ve üç yıl mecburi hizmet getirilmelidir.
- 63- Eğitim, politikadan arındırılmalıdır. Devletin eğitim politikası uzun vadeli olmalıdır. Öğretmenlik, günlük siyaset içine çekilmemeli, tayinler, nakiller atamalar belli bir düzen içinde ve bir sisteme göre yapılmalıdır.
- 64- Yönetici atamalarında kariyer, liyakat, başarı aranmalı, üst kademeye geçişler başarılar ölçüsünde, belli bir sisteme göre olmalıdır.
- 65- Öğretmenler bu günkü sicil raporları ile değerlendirilmemelidir. Eğitimle ilgili soruların da yer aldığı, yeni bir öğretmen sicil raporu düzenlenmelidir.
- 66- Öğretmen çocuklarına, yükseköğretimde yurt ve kredi konusunda öncelik verilmelidir.
- 67- Öğretmen adaylarının belirlenmesinde, ülkenin ihtiyaçları ve mesleğin özellikleri dikkate alınmalı, ülke genelinde dengeli dağılımı mutlaka sağlanmalıdır .

- 68- Dalında ihtiyaç kalmayan ve ihtiyaç duyulan farklı bir dalda kendisini yetiştirmek isteyen öğretmenlere gereken eğitim imkânı sağlanmalıdır.
- 69- Öğretmenlerin; ulaşım, can ve çalışma güvenliklerinin sağlanması konusunda gerekli görülen her tür önlemler alınmalıdır.
- 70- Verimliliği sağlayacak farklı statüde öğretmenler de istihdam edilmelidir.
- 71- Eğitim yönetiminin bir bilim olarak algılanması, yöneticinin, örgütsel amaçların gerçekleştirilmesini sağlayan bir eğitim lideri olarak kabul edilmesi, bu alanın uzmanlık gerektirdiğinin bilinmesi, eğitim yöneticiliğinin meslek hâline getirilmesi gerekmektedir.
- 72- Eğitim yöneticiliği bil fiil öğretmenlik tecrübesine dayanmalıdır.
- 73- Eğitim yöneticisi lisansüstü eğitimle yetiştirilmeli, yönetici adayları objektif ölçülerle seçilmeli ve özlük hakları, yaptıkları, iş ve eğitim düzeyine göre düzenlenmelidir.
- 74- Okul yöneticisinin yetki ve sorumluluk dengesi sağlanmalıdır.
- 75- Belirli alanlarda (il, ilçe, semt) kurulmuş olan eğitim kurumlarının, madde ve insan kaynaklarından tam kapasite ile yararlanılabilecekleri bir yönetim sistemi oluşturulmalıdır.
- 76- Yönetimde gerçek katılım ortamı oluşturularak; öğrenci, öğretmen, veli ile çevrenin katkı ve katılımı sağlanmalıdır.
- 77- Denetim elemanları; mesleki deneyim üzerine lisansüstü düzeyinde yetiştirilmelidir. İlköğretim bir bütün olarak ele alınarak denetim ve değerlendirmeye devam edilmelidir.
- 78- Müfettiş ve öğretmen oranı azaltılmalıdır.
- 79- Denetimde rehberlik ön plana çıkarılmalı ve ilköğretimde, eğitim yılı başında rehberlik ve seviye tespiti, öğretim yılı sonunda ise başarı tespiti yapılmalıdır.
- 80- İllerde diğer Bakanlık ve kuruluşlara bağlı olarak faaliyet gösteren Okul öncesi Özel ve Resmî Eğitim Kurumları (Kreş, Anaokulu) belirlenerek denetimleri Millî Eğitim Bakanlığınca yapılmalıdır.
- 81- Denetim elemanlarının, alanlarında uzman, deneyimli, lisansüstü eğitimlerini tamamlamış olmaları, böylece teftiş ve denetim sisteminin etkililiği artırılmalıdır.

82- Teftiş sistemi yeniden ele alınarak Bakanlık ve ilköğretim müfettişliği bir çatı altında birleştirilmelidir.

XV. Şura kararlarının ilköğretime yönelik olanlarına bakıldığında bu Şura ya kadar olan şuralardan ilköğretime yönelik en kapsamlı kararların alındığı Şura özelliği taşıdığını söylemek mümkündür. Kararlardan önemli bir tanesi 8 yıllık zorunlu eğitim tanımının yer alması ve ilköğretim kavramının geçerlik kazanması gerektiğidir. Ayrıca ilköğretimin yapılanması başlığı altında eğitimin içeriğinin teknolojik gelişimi de izleyebilecek yapıda olması gerektiği belirtilirken, öğrencilerin teknolojik gelişmenin ürünü olan bilgisayarlarla tanışmalarının özendirilmesi kararı alınmıştır (Dağhan vd., 2011).

XV. Milli Eğitim Şûrası ile oluşturulmak istenen Türk Eğitim sistemi çağdaşlarından ileri olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'nin eğitim yapısı için çağdaş çözümler üretmiştir. Üstelik demokratik ve eğitimle ilgili kesimlerin, öğretmen sendikalarının katılımıyla kararlara ulaşılmıştır. Şûrada alınan en önemli karar olan '8 yıllık temel eğitime geçilmesi' kararı 4306 sayılı yasa ile 1997'de uygulamaya konulmuştur. Bu, XV. Şûranın hem alınan karar olarak hem de yaşama geçirilmesi bakımından en önemli başarısını oluşturmaktadır. Öğrencilerden 'eğitime katkı payı alınması' kararı dışında toplumun hemen hemen bütün kesimlerince alınan kararlar olumlu bulunmuştur. Yalnız, 8 yıllık temel eğitim kararı konusunda toplumun önemli bir bölümü uygulamanın 5+3 biçiminde olmasından yana düşünce dile getirmiştir. Karar ve uygulamanın kesintisiz 8 yıl olarak gerçekleşmesi toplumun bazı kesimlerince olumlu bulunmamıştır (Deniz, 2001).

Etkili bir yönlendirme sistemi kurulamamıştır. XV. Milli Eğitim Şurasında kendi içinde çelişen kararlara sıkça rastlamak mümkün durumdadır. Kararlarda geçen "alanında yetişmemiş olan üniversite mezunları ilköğretim okullarına (sınıf veya dal öğretmeni olarak) atanmamalıdır" anlayışı kararın devamında geçen Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki sınıf öğretmeni açığının çok büyük olması ve bunun gelecek birkaç yıl içinde daha da artmasının beklenmesi nedeniyle; eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinden mezun olanların istihdamını mümkün kılmak üzere sınıf öğretmenliği

alanında en az bir yıl süreli “öğretmenlik meslek eğitimi programları düzenlenmelidir” ile kendini etkisiz hale getirmiştir (Büyükkarcı, 2012: 133). Milli Eğitim Şura kararlarının ilköğretime yönelik olanlarının tümünün uygulanması bakımından diğer şura’larda olduğu gibi yine olumsuzluk söz konusu olmuştur. Fakat önemli bir karar olan 8 yıllık kesintisiz eğitim yürürlüğe konmuştur.

On beşinci Şûra’da, ilköğretimin 8 yıla çıkartılması kararlarının alınması sırasında yaşananlar, şuraya siyaset ve din istismarı taşımaktan çekinmeyen kimi milletvekillerinin takındıkları tutum dikkatlerden kaçmamıştır. Bu şuradan ancak bir yıl sonra ve nice zorlamalarla Meclis gündemine taşınan 8 yıllık zorunlu eğitimin, 1970’lerden beri ertelene ertelene nasıl çetin bir savaşımla yasalaştığını ise Türk toplumunu hayretle izlemiş; bu zor dönemeç, aynı zamanda ulusça verilen bir sınav olmuştur (Sakaoğlu, 2003).

1966 yılı, 15. Milli Eğitim Şûra kararlarına göre, ilköğretimle ilgili olarak 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına geçmeden önce ilköğretimin amaçları ve ders programlarının uygulanarak yeniden düzenlenmesi, küçük yerleşim birimlerinde öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için, YİBO ve PİO okul sisteminden faydalandırılması ve 6., 7. sınıflarda seçmeli derslere islerlik kazandırılması yer almıştır.

4.8. On Yedinci Milli Eğitim Şurası (2006)

4.8.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

XVII. Milli Eğitim Şurası gündeminde ilköğretime yönelik olarak Türk Milli Eğitim Sisteminde kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi ve küreselleşme ve AB sürecinde Türk Eğitim Sistemi gibi başlıklar yer almıştır.

XVII. Milli Eğitim Şurası kararlarında ilköğretim ile ilgili alınan kararlar ise aşağıdaki gibidir;

C. İlköğretim

- 47- İlköğretim 8. sınıf sonunda yapılan OKS kaldırılmalı; bunun yerine öğrenci başarısının, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin izlenmesine yönelik rehberlik hizmetlerine, öğretmenler kurulu ile ailelerin kararına dayalı bir yöneltmeye ağırlık verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme; öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin saptanması, öğrenme başarılarının artırılması ve öğretim hizmetinin geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.
- 48- Yöneltme 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrenciyi tanıma ve meslekleri tanıtmaya yönelik olarak ailelerle iş birliği içinde yapılmalıdır. İş gücü piyasasının beklentileri de göz önünde tutularak bu konuda meslek örgütlerinden yardım alınmalıdır.
- 49- Yöneltme Yönergesi önerilen sisteme göre yeniden düzenlenmelidir.
- 50- Sınıf ve öğrenci mevcuduna bakılmaksızın her ilköğretim okuluna rehber öğretmen görevlendirilmelidir.
- 51- Sınıf öğretmenliği 1, 2 ve 3. sınıflara kadar olmalı, 4 ve 5. sınıflarda dersler branş öğretmenleri tarafından verilmelidir.
- 52- İlköğretimde seçmeli ders sayısı artırılmalıdır. Seçmeli beceri dersleri dışındaki dersler notla değerlendirilmelidir.
- 53- Özel sektörün eğitime yatırım yapması özendirilmeli ve özel sektörden hizmet satın alınması sağlanmalıdır.
- 54- Rehberlik hizmetlerinden okulların yanında, yaşam boyu öğrenme kapsamında da yararlanılmalıdır.
- 55- İlköğretim müfettişliği “Eğitim Müfettişliği” adı altında Bakanlık merkez teşkilatına bağlanarak yeniden yapılandırılmalıdır. Yeni düzenleme doğrultusunda “Eğitim Müfettişleri” yeni oluşturulacak çalışma merkezlerinde/bölgelerinde görevlendirilmeli, kendi içerisinde rehberlik ve denetim, soruşturma, okul öncesi ve özel eğitim gibi alanlarda uzmanlaşmalıdır.
- 56- Mesleklerin tanıtılması bağlamında medyanın desteği sağlanmalıdır.
- 57- Öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklere katılabilmeleri ve öğretmenlerin mesleki hazırlıkları için okulda kalma süreleri yeniden ayarlanmalı, özellikle taşınmalı eğitim yapılan okullarda gerekli önlemler alınmalıdır.

58- Bu öneriler doğrultusunda 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

XVII. Milli Eğitim Şura kararlarının uygulanması noktasında ise “Haydi, Kızlar Okula” kampanyasında MEB ve UNİCEF işbirliği ile yürütölüp kız çocuklarının % 100 okullaşmalarını sağlanmıştır. Proje 2006 yılı içinde 81 İlde yaygınlaştırılmıştır. “e öğrenme” gerçekleştirilmiş, bu doğrultuda MEB’in hazırladığı “Vitamin” adlı etüt sitesi uygulamaya konulmuştur. İlerleyen yıllarda” e-öğrenme” şeklinde online konu anlatımlı etütler nerdeyse tüm Y.İ.B.O’larda hayata geçirilmiştir. Öğretmenler, veliler ve yöneticiler daha çok zaman geçirip ilişkileri sıcak tutmuşlardır. Zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılması konusu uzun süre sonra etkili hale gelmeye başlamış, altyapı çalışmaları hız kazanmıştır. Fakat 12 yıl zorunlu eğitim olmamıştır. Okulların Web siteleri kurulmuştur. Sınıf öğretmeliği 1, 2, 3. Sınıflarla sınırlı kalmamış 4. 5. Sınıflarda da devam etmiştir (Büyükkarcı, 2012).

Sonuç olarak XVII. Milli Eğitim Şurası alınan kararla doğrultusunda ilköğretim açısından yine kapsamlı olmasına rağmen uygulama noktasında diğer Şura uygulamaları gibi olmuştur. Fakat yukarıdaki uygulamaların ilköğretim açısından önemli uygulamalar olduğunu da söylemek mümkündür.

4.9. On Sekizinci Milli Eğitim Şurası (2010)

4.9.1. İlköğretim İle İlgili Alınan Kararlar ve Gelişmeler

XVIII. Milli Eğitim gündeminde ilköğretime yönelik olarak “İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması” başlığı yer almaktadır. Alınan kararlarda ise ilköğretime yönelik olarak;

- İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında büyüklüklerine ve öğrenci sayılarına göre kurumsal bütçe oluşturulmalı, okulun fiziki durumu ve ihtiyaçları dikkate alınarak her okul için genel bütçeden ödenek tahsisi yapılmalı, bu bütçenin harcanması ve harcamaların denetlenmesi için okulda oluşturulacak kurullar

etkili olacak şekilde mevzuatta düzenleme yapılmalıdır.

- Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir.
- Müfredat değişiklikleri ve eğitimde gelişmelerin uygulamaya yansıtılmasının sağlanması için öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerinde okul temelli modeller uygulanmalı ve mesleki gelişim etkinliklerine katılma her öğretmen için bir hak ve sorumluluk olarak görülmeli, müfredat değişiklikleri ve eğitimde gelişmeler hakkında velilerin sürekli bilgilendirilmesine yönelik hazırlanacak eylem planı hayata geçirilmelidir.
- İlköğretim ve ortaöğretimde orta vadede ikili öğretimden normal öğretime geçilmeli, öğle yemekleri okulda verilmeli, birleştirilmiş sınıf uygulamalarının sistematik bir değerlendirmesi yapılarak birleştirilmiş sınıf uygulaması mümkün olan en alt düzeye çekilmeli, okullarda sınıf mevcutları çağdaş ölçütlere göre (20-25) düzenlenmeli, 2023 Vizyonu'na uygun olarak özel öğretimde okullaşma oranının % 25'e çıkarılması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Eğitim alanında faaliyet gösteren özel kurum ve kuruluşların istihdamdaki vergi ve primleri kalkınmada öncelikli yörelere göre alınmalı, hizmet satın alma yoluyla özel okul kapasiteleri artırılmalı, arsa tahsisi ile ilgili problem çözülmelidir.
- Ortaöğretime geçişte öğrencilerin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak rehberlik ve yöneltme esas alınmalı, SBS bir plan dâhilinde sadece özelliği olan ortaöğretim kurumlarını kapsayacak şekilde düzenlenmeli, diğer ortaöğretim kurumları ile yüksek öğretime öğrenci yerleştirmede okul başarısı ve süreç değerlendirmeye yönelik yaklaşımlar esas alınmalıdır.

XVIII. Milli Eğitim gündeminde ilköğretime yönelik olarak XVIII. Milli Eğitim gündeminde ilköğretime yönelik olarak en dikkat çekici nokta gündemi sürekli meşgul eden 4x4x4 kesintisiz eğitime yönelik karardır. Diğer alınan kararlardan daha fazla

dikkat çekmesinin nedeni ise bazı siyasi çevrelerce eleştirilirken bazı çevreler desteklemiştir.

Dünya genelindeki uygulamalara bakıldığında, ortalama eğitim süresi 11 - 12 yıl veya daha üzerindedir. Türkiye’de ise yetişkin nüfusun ortalama eğitim süresi 6 - 6,1 yıl civarındadır. Başka bir ifadeyle, gelişmiş dünya ülkeleri ile Türkiye’nin eğitim süresi arasında tam yarı yarıya bir fark söz konusudur. Bu noktada XVIII. Şura kararlarının uygulanması noktasında eğitimin kademelere bölünmesi uygulaması önemli bir yer tutmaktadır. Uygulamaya göre birinci kademe 4 yıl süreli ilkokul, ikinci kademe 4 yıl süreli ortaokul ve üçüncü kademe 4 yıl süreli lise olarak yapılandırılmıştır. Böylece kademeler arası yatay ve dikey geçişlere imkân tanınmış, esnek yapı sayesinde bireye yetenek ve gelişimine göre erken yaşlarda tercih hakkı tanınmıştır (MEB, 2012).

Şura kararlarının kesintisiz eğitim dışındaki diğer ilköğretime yönelik kararlarının uygulanması noktasında ise sadece okullarda öğrenci ve veli istekleri daha etkin hale gelmeye başlamış olup velilerle görüşmeler, etkinlikleri paylaşımlar artmıştır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımlarda genel sağlık kontrolü olmamıştır. Mezun öğretmen sayısı çok fazla olmasına rağmen göreve alım yeterli olmamıştır. Mezun olan öğretmen fazlalığından dolayı formasyon eğitimi kaldırılmış fakat çok geçmeden bu karardan dönülüp bu eğitime devam edilmiştir... Aday öğretmenlerin bir okula “tek öğretmen olarak aranmaması” kararları arasında yer alırken bu karar uygulamaya konulamamıştır. Birçok aday okula tek öğretmen olarak atanmıştır. “1, 2 ve 3. Sınıflara sınıf öğretmeni, 4 ve 5. Sınıflara branş öğretmeni girmesi” kararı tam olarak uygulanamasa da ilerleyen tarihlerde 1, 2, 3 ve 4. Sınıflara sınıf öğretmeni, 5. Ve sonraki sınıflarda branş öğretmenleri girmiştir. Sınıflarda öğrencilerin etkinliklerini sergileyebilecekleri köşeler oluşturulmuştur. Fakat tüm okullarda çocukların eşyalarını koyabileceği alanlar oluşturulamamıştır. Öğrenci fazlalığı ve bina yetersizliğinden dolayı ikili eğitime son verilememiştir (Büyükkarcı, 2012).

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Millî Eğitim Şûraları, 70 yıllık deneyimi ve birikimi ile Türk Eğitim Sistemine yön vermişlerdir. Eğitim alanında en önemli danışma organı olarak gelenekselleşmiş ve bu geleneğini 21. yüzyıla yüz akıyla aktarmışlardır. Eğitim sorunlarının tartışılarak çözümler üretildiği, yeni ihtiyaçlarla olası gelişmeleri öngörerek yeni yapılanmalarla ilgili aldığı kararlarını, bu kararların uygulama makamı olan Milli Eğitim Bakanlığına sunmuşlardır. Ancak; şûraların eksi yönü, işte tam burada başlamaktadır.

Şûraların biçim, yapı, işlev ve işleyişiyle ilgili üç temel eksisi öne çıkmaktadır: Birincisi ve en önemlisi; şûraların yaptırım gücü olmamasıdır. Binlerce eğitimci ve eğitimle ilgili kişi ve kurumların emeğiyle, katılımıyla; Türkiye eğitimini ve Türkiye'yi, çağdaş uygarlık düzeyine taşıyacak kararlar alınıyor, ancak, -şûraların yalnızca danışma birimi olmasından dolayı- uygulamaya aktarma yetkisini elinde bulunduran Milli Eğitim Bakanlığı, bu kararların önemli bölümünü uygulamıyor/ uygulayamıyor.

İkincisi; şûralar zaman zaman yapıldıkları dönemde görevde olan hükümeti oluşturan siyasal partinin/partilerin etkisinde kalmaktadır. Her ne kadar seçimle gelen üye olsa da, şûra üyelerinin ağırlıklı olarak bürokrat ve yöneticilerden oluşan yapısı bu sonucu doğurmaktadır. Hemen burada şu da belirtilmelidir. Şûralarda alınan kararların yarısından çoğu uygulanmıştır. Yalnız bazı önemli kararlar yıllarca bekledikten sonra uygulama şansını yakalamışlardır. Şûralar, aldıkları kararlar ve uygulamaya aktarabildikleri kararlarıyla Türkiye eğitiminin yüzakları olmuşlardır.

Üçüncüsü; Şûraların demokratik bir yapı ve işleyişe sahip olmamasıdır. Şûra gündemini, eğitimin birinci derecede tarafları olan öğretmen ve diğer eğitim çalışanları, öğrenciler ve veliler oluşturmamaktadır. Şûra üyeleri olarak, eğitim hizmetini üretenler ve tüketenler ağırlıkları oranında temsil edilmemekte ve ‘göstermelik’ olarak şûralarda yer almaktadırlar. Şûraların demokratik bir yapıda olmasının bir diğer etkeni, yine Şûra yönetmeliğinden kaynaklanan, üyelerin çoğunluğunu seçimle değil atamayla gelmesidir. Şûralarda eğitim sorunlarını çözebilecek kararlar alınmış, öneriler sunulmuştur. Aynı zamanda bu kararlar toplumsal beklentileri de karşılayacak düzeydedir.

1939 yılından 1999 yılına kadar 16 şûra düzenlenmiştir. Toplanan şûraların -ilk şûra dahil- üçte ikisi yasal süresinde toplanmamıştır. Biçimsel olarak yasal süresinde şûraları toplamayan bakanlığı, kararların uyulamaya aktarılmasında da benzer yol izleyeceği kestirilebilir. Şûralarda, gündem konuları ile ilgili bilimsel araştırmalar yer almamıştır. Gündem maddesi olarak eğitim sisteminin bütününe ele alan şûralar ile gündem maddeleri çok olan şûralarda, -gerek komisyon çalışmaları, gerekse genel kurul çalışmalarında- beş günlük toplantı süresi yeterli olmamaktadır. Bakanlık merkez örgütü şûra kararlarını uygulamada çok istekli görülmemektedir. Bu durum, Bakanlığın karar verme yetkisi bakımından en önemli organı olan Talim ve Terbiye Kurulunun oluşumu ile yapı ve işleyişinden de kaynaklanmaktadır.

Şûra kararlarının uygulamaya aktarılmasına yönelik olarak ilk defa Dokuzuncu Şûra (1974) sonrasında ‘Şûra uygulama planı’ hazırlanmıştır. Onbeşinci Şûradan sonra da uygulama planları yapılarak kararların plan dahilinde uygulanmasına çalışılmıştır. İlk defa Onbeşinci Şûrada (1996) Öğretmen Sendikaları temsilcileri şûraya çağırılmış ve görüşlerini sunmuşlardır. Yine Onbeşinci Şûradan başlayarak, Onaltıncı Şûrada da süren yeni bir gelişme ile, kararların tabana yayılması ve sinerji açısından olumlu bir adım atılmıştır. 1995 yılında yürürlüğe giren yeni Millî Eğitim Şûrası Yönetmeliği gereği ön çalışma olarak il ve bölge ön komisyon raporları hazırlanmıştır. Bu gelişmeye ek olarak, Onaltıncı Şûraya yabancı ülkelerden uzmanlar ve eğitimle ilgili yetkililer de çağırılmıştır. Böylelikle, yabancı ülkelerin eğitim politikaları, yöntem ve deneyimlerinden yararlanıldığı gibi, ülkeler arasında bilgi alışverişinde bulunma ortamı sağlanmıştır. 1999 yılında yapılan son şûrada (Onaltıncı Şûra) hazırlıklar ve işleyiş

eksiksiz yapılmış, konaklama ve diğer hizmetleriyle sorunsuz bir şûra toplantısı düzenlenmiştir.

Tezin asıl konusunu 1961-1987 yılları hazırlanan şuralar kapsamaktadır. Bu yıllar arasında beş tane sura toplanmıştır. Alınan kararlar sorunların çözümüne yönelik olduğu halde kararların uygulamaya yansımadağı görölmektedir. VII. Şura ilköğretimde alınan kararlar açısından, tam olarak olmasa da kısmen uygulanmaya çalışılmıştır. Fakat, VIII. şurada bunu söylemek mümkün değildir. Alınan kararlar uygulamaya geçmemiştir. IX. Şura da ise durum farklıdır. XI. Şura için, bu dönemin en verimli şurası diyebiliriz. İlköğretimle ilgili alınan kararların hemen hemen hepsi uygulanmaya çalışılmıştır. Eğitimde önemli yenilikler yapılmış, önemli kanunlar çıkarılmıştır. Bunlardan en önemlisi Milli Eğitim Temel Kanunu'dur. X. Şurada ise, ilköğretimle ilgili önemli bir gelişme olmamıştır. Zaten bu sura, bir yıl gibi kısa bir süre gündemde kalmıştır. XI. Şura da ise, ilköğretimle ilgili karar bulunmamaktadır. Bu şurada öğretmen ve eğitim uzmanlarının sorunları görüşölmüş, çözüm yolları aranmıştır.

Görölüyor ki, 1961-1987 yıllarını pek de verimli geçmemiştir. Alınan kararlar kağıt üzerinde kalmış, uygulanamamıştır. Şuraların uygulanıp uygulanamaması durumu, Milli Eğitim Bakanları'nın çalışmaları ve hükümet programlarıyla da alakalıdır. Kimi hükümetler eğitime önem vermiş, bu nedenle yenilik yoluna gitmiş, kimisi ise beklenen önemi verememiştir. Dikkat edilecek bir hususta, geçmişte meydana gelen bazı sorunların günümüzde de geçerliliğini korumasıdır. Ülkeye gelen yabancı uzmanların raporlarında da bunu görmek mümkündür.

Günümüzde eğitime verilen önem gözler önündedir. Şuralarda alınan kararlar eğitim açısından büyük önem taşımaktadır. Alınan bu kararlar sorunların çözümüne yönelik olduğu halde uygulamaya geçmemiştir. Bazı şuralarda alınan kararlar ise birbirinin tekrarı niteliğindedir. Bu da gösteriyor ki, her yıl aynı sorunla karşılaşmış, fakat çözüme yönelik alınan kararlar uygulanma fırsatı bulamamıştır. Eğitim açısından bu kadar önemli olan bu şuralarda alınan kararların uygulanamaması üzücü bir durumdur. Çünkü eğitim toplumların gelişmesini, ileri düzeye çıkmasını, çağa ayak uydurmalarını sağlayan yegâne unsurdur. Bu nedenle eğitime gerekli önem verilmeli ve

ülkemizin çağdaş uygarlık düzeyine ancak eğitimle çıkabileceğine inanılmalıdır.

İlköğretim bireyler ve toplumlar için büyük öneme sahiptir. Buradan hareketle Türkiye’deki ilköğretimin gelişimi incelendiğinde ise geçmişten günümüze kadar, ilköğretim adına alınan en önemli gelişmelerin Milli Eğitim Şura’ları olduğunu söylemek mümkündür. Milli Eğitim Şuraları incelendiğinde ise Şura kararlarına göre ilköğretimin IV. Milli Eğitim Şurası, V Milli Eğitim Şurası, VII. Milli Eğitim Şurası, IX. Milli Eğitim Şurası, XI. Milli Eğitim Şurası, XII. Milli Eğitim Şurası, XV. Milli Eğitim Şurası, XVI Milli Eğitim Şurası, XVII. Milli Eğitim Şurası ve XVIII. Milli Eğitim Şurası gündem ve kararlarında yer aldığı görülmektedir.

IV. Millî Eğitim Şûrası’nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

-İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır?

Dördüncü Millî Eğitim Şûrası gündeminde ilköğretim “1948-49 ders yılından itibaren uygulanmaya başlanan ilkokul programının incelenmesi” şeklinde yer almıştır. Ayrıca Şura kararlarında aşağıda açıklandığı gibi ilköğretime yönelik kararlar yer almıştır.

-Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır?

Dördüncü Millî Eğitim Şûrası kararlarında ilkokul Programının incelenmesiyle ilgili Komisyon, önemli değişikliklere uğrayan 1948 programında yeniden köklü değişiklikler gerekmediğini; ancak bu programın başarı ile uygulanmasını sağlamak üzere gerekli değişikliklerin yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

-Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur?

Dördüncü Milli Eğitim Şurası sonrasında ilköğretime yönelik gelişmelere bakıldığında yukarıda ilköğretime yönelik alınan kararların zaman içinde ilgili dairelerce uygulamaya konulduğu söylenebilir.

V. Millî Eğitim Şûrası’nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

-İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? V. Millî

Eğitim Şûrası’nda ilköğretim 6 gündem maddesiyle yer almıştır. V. Milli eğitim kararlarında da ilköğretime yönelik kararlar yer almıştır.

-Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? V. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimin geliştirilmesi için; ilkokullarda sağlık konusu, İlköğretim Kanunu tasarısının incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması, ilkokul programının yeniden gözden geçirilmesi, Yeni İlkokul Yönetmeliği tasarısının incelenmesi, ilkokullara öğretmen yetiştirilmesi ve ilkokul öğretmenlerini ilgilendiren diğer konular ve genel olarak ilköğretim sorunları yönünde kararlar alınmıştır.

-Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? V. Milli Eğitim Şura'sı sonrasında ise 1953 yılında yetiştirme yurtları iç yönetmeliği oluşturulmuştur. 1954 yılında Köy Enstitüleri Öğretmen okuluna dönüşmüştür. Okul yöneticilerine başöğretmen değil müdür denilmeye başlandı. İlk kez okullarda kaza ve hastalıklara karşı okullar arası sigorta kurumu ile ilgili kanun çıkarma fikri ortaya çıkmıştır.

VII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

-İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? VII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim hem gündemde hemde alınan kararlarda "İlköğretim" başlığı altında yer almıştır.

-Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? VII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimin geliştirilmesi için; İlköğretim Yönetmeliği, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Millî Eğitim Müdürleri ve İlköğretim Müdürleri Yönetmeliği, İlköğretim Müfettişleri Yönetmeliği, Beslenme Eğitimi Yönetmeliği, İlköğretim Kurumları Sağlık İşleri Yönetmeliği, Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği, İlkokul Öğretmenleri Tayin, Nakil ve Becayış Yönetmeliği ile Yetiştirici ve Tamamlayıcı Sınıf ve Kurslar Yönetmeliği yönünde kararlar alınmıştır.

-Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? VII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretime yönelik gelişmeler noktasında ise 222 sayılı kanun uyarınca çıkarılması öngörülen, yönetmelikler komisyonlarca hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. VII. Milli Eğitim Şûrası yukarıdaki şuralar incelendiğinde alınan kararların en çok uygulandığı şura olması bakımından öne çıkmaktadır.

IX. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? IX. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim Şura gündeminde açık olarak belirtilmemiştir, fakat “Millî Eğitim Sisteminin Bütünlüğü İçinde Programlar” başlığı altında gündeme girmiştir. Şura kararlarında ise ilköğretim yer almıştır.
- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? IX. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimin geliştirilmesi için “Temel Eğitim” başlığı altında çeşitli kararlar alınmıştır.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? IX. Milli Eğitim Şûrası kararlarında ilköğretime yönelik en önemli gelişme normal ve çift öğreti yapan ilkokullar ile birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda haftalık ders sayısı çizelgesi 25 ders saati üzerinden yeniden düzenlenmesi ve temel eğitimin I. ve II. kademesine öğretmen yetiştirmek için “hızlandırılmış program” uygulamasının yürürlüğe konulmasıdır. IX. Milli Eğitim Şûrası 1973'te kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanunu ile birlikte Türk Eğitim Sisteminin temel yapısını oluşturmuştur. Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer almayan konular ile kanunda değiştirilmesine gerek görülen konular Şûrada karar altına alınmıştır.

XI. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XI. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim Şura gündeminde açık olarak belirtilmemiştir, fakat kararlarda yer almıştır.
- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? İlköğretime yönelik fazla bir karar yer alamamaktadır.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? Şura kararlarında ilköğretime yönelik fazla kararın olmaması uygulama noktasında da çok fazla uygulamanın yapılmadığını göstermiştir.

XII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XII.

Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim şura gündeminde “Türk Eğitim Sistemi” başlıklı ilk gündem maddesinin ilk alt başlığı altında “İlköğretim (Temel Eğitim)” şeklinde yer almıştır. Kararlarda da aynı başlıkla yer almıştır.

- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? XII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimin geliştirilmesi için toplam 21 karar alınmıştır. Bu kararlardan en önemlisi hiç kuşkusuz 8 yıllık kesintisiz eğitim yönündeki karardır.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? XII. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan kararların uygulama noktasında başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir.

XV. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XV. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim şura gündeminde “İlköğretim ve Yönlendirme” başlığı olarak yer etmiştir.
- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için toplam 82 karar alınmıştır. XV. Şura kararlarının ilköğretime yönelik olanlarına bakıldığında bu Şura ya kadar olan şuralardan ilköğretime yönelik en kapsamlı kararların alındığı Şura özelliği taşıdığını söylemek mümkündür. Alınan kararlardan en önemli bir tanesi 8 yıllık zorunlu eğitim tanımının yer alması ve ilköğretim kavramının geçerlik kazanması gerektiğidir.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? XV. Milli Eğitim Şûrası'nda diğer şuralara göre daha modern yapıda kararlar alındığı görülmekle birlikte Türkiye'nin eğitim yapısı için modern çözümler ürettiğini de söylemek mümkündür. Şûrada alınan önemli kararlardan olan ‘8 yıllık temel eğitime geçilmesi’ 4306 sayılı yasa ile 1997’de uygulamaya konulmuştur.

XVI. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XVI.

Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim şura gündeminde açık olarak belirtilmemiştir. Fakat kararlarda ilköğretime yönelik kararlar yer almıştır.

- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? XVI. Milli Eğitim Şura'sında ilköğretimin geliştirilmesi için 8 karar alındığı görülmektedir. Alınan kararlara baktığımızda ise teknoloji eğitimi programları, meslek alanlarını tanıtıcı etkinlikler, yaz dönemlerinde öğrencilerin kültür, beceri kazanmalarına ve yönelmelerine dönük kurslar, eğitici kol etkinlikleri ve öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin geliştirilmesi yönünde kararlar oldukları görülmektedir.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? XVI. Milli Eğitim Şura'sında ilköğretime yönelik alınan kararların uygulanma noktasında yeterince başarılı olunmadığı görülmüştür.

XVII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XVII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim şura gündeminde açık olarak belirtilmemiştir. Fakat kararlarda ilköğretime yönelik kararlar yer almıştır.
- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? XVI. Milli Eğitim Şura'sında ilköğretimin geliştirilmesi için 12 karar alınmıştır. Bu kararları İlköğretim 8. sınıf sonunda yapılan OKS kaldırılması, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda yöneltme, Yöneltme Yönergesi'nin düzenlenmesi, ilköğretim okuluna rehber öğretmen görevlendirilmesi, sınıf öğretmenliğinin 1, 2 ve 3. sınıflara kadar olması, 4 ve 5. sınıflarda derslerin branş öğretmenleri tarafından verilmesi ve ilköğretimde seçmeli ders sayısı artırılması gibi sıralamak mümkündür.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? XVII. Milli Eğitim Şura kararlarının uygulanması noktasında ise “Haydi, Kızlar Okula” kampanyası ve “e öğrenme” gerçekleştirilmesi önemli gelişmeler olarak sayılabilir. Fakat Şura kararlarının çoğunluğunun yine uygulanamadığını da ifade etmek doğrudur.

XVIII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim alt problemler açısından incelendiğinde;

- İlköğretim eğitimi hangi şura gündeminde ve kararlarında yer almıştır? XVIII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretim şura gündeminde ve kararlarında “İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanması” başlığı altında incelenmiştir.
- Şura kararlarında ilköğretimin geliştirilmesi için ne tür kararlar alınmıştır? XVIII. Millî Eğitim Şûrası'nda ilköğretimin geliştirilmesi için birçok karar alındığını söylemek mümkündür. Fakat bu kararlardan en önemlisi hiç kuşkusuz gündemi sürekli meşgul eden 4x4x4 kesintisiz eğitime yönelik karardır.
- Şura kararları sonrasında ilköğretime yönelik hangi gelişmeler olmuştur? XVIII. Millî Eğitim Şûrası sonrasında ilköğretime yönelik olarak 12 yıllık kesintisiz eğitim uygulamasının yürürlüğe konmasıdır.

Sonuç olarak ilköğretime yönelik yukarıdaki Milli Eğitim Şuraları gündemleri, kararları ve uygulanmaları noktasında genel değerlendirme yaparsak ilköğretim yakın dönemdeki Milli Eğitim Şuralarında kapsamlı bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Bu Şuralar XVI., XVII. ve XVIII. Milli Eğitim Şuralarıdır. Fakat genel açıdan söylenmesi gereken bir nokta ise Şuralarda alınan kararların çoğunluğunun uygulanma noktasında sorunla karşılaştığıdır. Kısacası danışma kurumları olarak Milli Eğitim Şuraları'nda alınan kararların uygulanabilmesi Tebliğler dergisinde yayınlanınca ancak uygulamaya aktarılabilir. Her şura döneminin eğitim ve kültür iklimini yansıtmakla birlikte eğitimin temel taşı olan ilköğretim noktasında 1980 sonrasındaki Milli Eğitim Şura'larında ilköğretimin geliştirilmesi yönünde adımlar atıldığını da söylemek mümkündür.

5.2. Öneriler

Eğitim sistemini geliştirmek, niteliğini yükseltmek amacıyla, Milli Eğitim hedeflerinin ve politikalarının belirlendiği Bakanlığın en üst danışma kurulu olan

şuralara ilişkin araştırma bulgularından yararlanılabilir. Bu bağlamda, araştırma bulgularına dayanarak geliştirilen öneriler aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Şuraların, yaptırım gücünün belirlenmesi, sağlanması gerekmektedir.
2. Şuralar, yönetmelikçe belirlenen tarihlerde yapılmalıdır.
3. Şura gündemi; öğretmen, öğrenci, veli, üniversite öğretim elemanları ve akademisyenlerin de katılımı ile belirlenmelidir.
4. Sadece ilköğretim konulu bir şura yapılmalıdır.
5. Şuralarda alınan kararların; islerlik düzeyleri, uygulama sorunları, yeni ihtiyaçlarla olası gelişmeleri bir sonraki şurada görüşülmeli, değerlendirilmelidir.

1. Milli eğitim şuralarının Cumhuriyet eğitimine özgü çağdaş, bilimsel, laik ve demokratik organlar olduğu unutulmadan, şura kararları bilimsel araştırmalara dayalı olarak geliştirilmelidir. Karar sürecinin her aşamasında Bakanlık ve akademik çevrelerle işbirliği yapılması önerilebilir.
2. Bakanlık bünyesinde, şura kararlarının uygulamaya aktarılması ve izlenmesinden sorumlu bir birimin oluşturulması uygun olabilir. Söz konusu birim, araştırma projeleri üretmek, geliştirmek, uygulamak ve değerlendirmek gibi teknik görevleri de üstlenebilir.
3. Şura öncesi komisyon çalışmalarında eğitim paydaşlarının temsiline ve şura katımcılarının belirlenmesinde geniş ölçüde demokratik yaklaşımların uygulanması uygun olabilir.
4. Şura kararlarının toplumsal beklentileri karşılamak ve mevcut eğitim sorunlarına çözüm üretmek açısından yarattığı sıkıntılar göz önünde bulundurularak gerekli önlemler alınabilir. Bu amaçla, şura organizasyonunun, politika geliştirmede etkinleştirilerek, kararlarının uygulamaya aktarılmasını zorunlu kılan düzenlemelerin yapılması önerilebilir. Planlama sadece ekonomik değil toplumsal bir olgudur. Diğer bir deyişle, planlama toplumsal değişimi denetlemektedir.
5. Yapılacak benzer çalışmalarda, şura kararlarına ilişkin olarak ön komisyon çalışmalarında görev alan bireylerin görüşlerine başvurulması, konuya ilişkin daha güvenilir değerlendirmelerin yapılması açısından önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Ada, S. ve Ünal, S. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.
- Akbaba, T. (2004). "Cumhuriyet Döneminde Program Geliştirme Çabaları", (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/sayi54-55/akbaba.htm>, 05 Mayıs 2013'te erişildi).
- Akman, Y. (1992). "İlköğretimde Rehberliğin Yeri ve Önemi", *Türkiye’de İlköğretim Sempozyumu*. (21-22 Mayıs 1992). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 317-320.
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001’e Türk Eğitim Tarihi*. Genişletilmiş Sekizinci Baskı. İstanbul: Alfa Basım-Yayım-Dağıtım.
- Alemdar, M. (2007), *Milli Eğitim Şura Kararlarında Türkçe Öğretim Sorunu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altunya, N. (2003). *Anayasa Hukuku Açısından Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Hakkı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Arslan, M. (2005). "Cumhuriyet Dönemi Üniversite Reformları Bağlamında Üniversitelerimizde Demokratiklik Tartışmaları", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18.
- Arslan, M.. "Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri", (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/146/aslan.htm>, 5 Mayıs 2013'te erişildi).
- Ayaz, T. (2009). *Milli Eğitim Şuralarında Tarih Öğretimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, M. (2000), *Kurumlar Sosyolojisi*., Ankara: Vadi Yayınları.

- Başaran, İ.E. (1996). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başgöz, İ. (1995). *Türkiye'nin Eğitim Çıkması ve Atatürk*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Binbaşioğlu, C. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Bilimleri Tarihi*. Ankara: Tekışık Yayıncılık.
- Büyükkarcı, A. (2012). *Milli Eğitim Şuraları'nda Okul Öncesi Eğitimi İle İlgili Alınan Kararlar ve Uygulamaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cırlı, H. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Çallı, Y. (2009). *Türk Anayasa Hukukunda Eğitim Hakkı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelenk, S., Tertemiz, N. ve Kalaycı, N.. (2000). *İlköğretim Programları ve Gelişmeler (Program Gelistirme İlke ve Teknikleri Açısından Değerlendirilmesi)*. Editör: Attila Tazebay. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2003), *Sınıf Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelikkaya, H. (1998). *Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi (Pedagojik Formasyon Amaçlı)*, İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Çınar, İ. "İlköğretimin Önemi ve Öğretmen", (<http://www.egitisim.gen.tr/site/>, 20 Mayıs 2013'te erişildi).
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006), "İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler", *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, 37.
- Dağhan, G., Kalaycı, E. ve Seferoğlu, S. (2011). "Milli Eğitim Şuralarındaki Teknoloji Politikalarının İncelenmesi", *İnönü Üniversitesi Akademik Bilişim*, 2-4 Şubat Bayram Kodaman, Sultan II.Abdülhamid Devri Doğu Anadolu Politikası, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.

- Demirtaş, B. (2008), “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler”, *Akademik Bakış*, 1(2).
- Deniz, M. (2001). *Millî Eğitim Şûralarının Tarihçesi ve Eğitim Politikalarına Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dinç, S. (2008a), Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihinde IV. Milli Eğitim Şûrası (22–31 Ağustos 1949) ve Uygulamaları”, (http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_sistem/tum_list.php?t=tum&psearch=Sait%20Din%E7, 20 MAYIS 2013'te erişildi).
- Dinç, S. (2008b), Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihinde V. Milli Eğitim Şûrası ve Uygulamaları (5-14 ŞUBAT 1953)”, (http://turkoloji.cu.edu.tr/makale_sistem/tum_list.php?t=tum&psearch=Sait%20Din%E7, 20 Mayıs 2013'te erişildi).
- DPT (2001). “Hayat Boyu Eğitim Veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Duman, K. (2002). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Toplam Kalite Kültürüne Hazırbulunuşluk Düzeyleri (Sakarya İli Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Efendioğlu, N. (2012). *Milli Eğitim Şûralarında Din ve Ahlak Eğitimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekşi, K. (2010). *Sınıf Öğretmenleri ile Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi ile İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erden, M. (2008). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ergin, O. N. (1977). *Türk Maarif Tarihi*. Cilt: 5. İstanbul: Eser Matbaası.

- Eriş, S. (2006). *1961-1987 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Millî Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertük, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Fidan, N. (1997). *Eğitim Psikolojisi: Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gazalcı, M. (1997). *Aydınlanma Sürecinde Sekiz Yıllık Eğitim*. Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Gözütok, F.D. “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”, (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/160/gozutok.htm>, 5 Mayıs 2013'te erişildi).
- Gültekin, Mehmet (1999). *Temel Eğitim İkinci Kademe İçin Alternatif Program Modelleri*. Birinci Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Günay, S. (2010). *Türkiye’de İlköğretim Eğitiminin Evrimi ve Yapılandırmağı Eğitim*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hazır, F. (1993). “Ortaöğretim Programlarında Yenileşme Çalışmalarının Kritik Analizi (1990-1992)”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26 (1).
- İlgar, L. (20059). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*, İstanbul: Beta Basım Yayın, İstanbul.
- “İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 SK)”, *Resmi Gazete*. 14574. 12 Ocak 1961.
- “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”, (<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/trk.htm>, 8 Mayıs 2013'te erişildi).
- Kalaycı, N. (1988). *Cumhuriyet Döneminde İlköğretim Hükümet Programları Ve Uygulamalar*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Karakök T. (2011), “Menderes Dönemi’nde (1950 – 1960) Türkiye’de Eğitim”, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2).
- Kavak, Y. (1997). *Dünyada ve Türkiye’de İlköğretim*. Ankara: Pegem Özel Eğitim ve Hizmetler Ltd. Şti.
- Kaya, Y.K. (1981). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*. Geliştirilmiş 3. Basım. Ankara: Erk Basımevi.
- Kelly, A.V. "Concepts of Primary Education-Principles to Practice", (<http://sunzi1.lib.hku.hku.hk/hkjo/view/36/3600049.pdf>, 10.06.2013 tarihinde erişildi).
- Kocaoluk, M. ve Kocaoluk, F. (2002). *Son Değişiklikleriyle İlköğretimde Temel Mevzuat ve Yönetmelikler*. Tarsus: Kocaoluk Basım ve Yayınevi.
- Kurak, D. (2009), *İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaptığı Proje Çalışmalarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küken, G. (2006). “Türkiye’de Eğitim Felsefesi”, *Türkiye’de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi*, Ed: Muhsin Hesapçıoğlu, Alpaslan Durmuş, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Külahoğlu, Ş.Ö. (2002). “Eğitimin Psikolojik Temelleri”, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lockheed, M. ve diğerleri (1991). *Improving Primary Education in Developing Countries*. Washington: Oxford University Press.

Lofthouse, B. (1990). *The Study of Primary Education A Source Book Volume 2: The Curriculum*. London: The Falmer Press.

M. E. B. (1991). *I. Maarif Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

MEB (1995). *Millî Eğitim Şuraları (1939-1993)*, Ankara.

M. E. B. (1991). *II. Maarif Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *III. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *IV. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *V. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *VI. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1962). *VII. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1971). *VIII. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *IX. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *X. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1991). *XI. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1989). *XII. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1990). *XIII. Millî Eğitim Şûrası*. Ankara: Meslekî ve Teknik Açıköğretim Matbaası.

M. E. B. (1993). *XIV. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1996). *XV. Millî Eğitim Şûrası*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1999). *XVI. Millî Eğitim Şûrası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

M. E. B. (1999). *XVII. Millî Eğitim Şûrası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

- M. E. B. (1999). *XVIII. Millî Eğitim Şûrası*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB, “IX. Milli Eğitim Şurası: 24 Haziran-4 Temmuz 1974”, Milli Eğitim Bakanlığı, (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021628_9_sura.pdf, 20 Mayıs 2013'te erişildi).
- MEB, “VII. Milli Eğitim Şurası: 5-15 Şubat 1962”, Milli Eğitim Bakanlığı, (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_06/06021707_7_sura.pdf, 20 Mayıs 2013'te erişildi).
- Mialaret, G. (1999), “Eğitim Bilimlerinin Epistemolojik ve Metodolojik Temelleri”, (çev. Seçkin Özsoy), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1).
- “Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 SK)”, *Resmi Gazete*. 14574. 24 Haziran 1973.
- Oktay, A. ve Ramazan, O. (1992). “Çeşitli Ülkelerde İlköğretim Uygulamaları”, *Türkiye’de İlköğretim Sempozyumu*. (21-22 Mayıs 1992). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8, 317-320.
- Öcal, M. (2011), *Osmanlı’dan Günümüze Türkiye’de Din Eğitimi*, İstanbul: Düşünce Kitabevi Yayınları.
- Özalp, R. ve Ataüenal, A. (1977). *Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özdemir, S. (2000). *Eğitimde Örgütsel Yenileşme*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Üçüncü Baskı. Ankara: Sistem Ofset.
- Öztürk, H. (2001). *Belçika’da ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.
- Öztürk, H. "Eğitim Nedir?", (<http://egitimsen.org.tr>, 20.05.2013'te erişildi).

- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Schwenk, H. (1998). “8 Yıllık Zorunlu Eğitim: Öğretim Programları, Sınıf içi Etkinliklerin Düzenlenmesi ve Öğretmen Yetiştirme”, *Türkiye ve Almanya’da Eğitim Tartışmaları*. Ankara: Hacettepe-Tas Kitapçılık Ltd. Şti.
- Sözer, E. (2004). “Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler”, *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Dördüncü Baskı. Editör: Mehmet Gültekin. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1317.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe Giriş*. İkinci Baskı. Eskişehir: Pegem A Yayınevi Tic. Ltd. Şti.
- TDK, *Büyük Türkçe Sözlük*.
- Uysal, E. (2004), “Eğitime Felsefi Antropoloji Çerçevesinde Kavramsal Bir Yaklaşım”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5 (2).
- Üçler, C. (2006), *1988-2005 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Millî Eğitim Şûraları ve Alınan Kararların Uygulamaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varış, F. (1996), *Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler*, Ankara: Alkım Yayınevi.
- Varış, F. (1983). “Program Geliştirme Çalışmaları”, *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Yayla, A. (2005). “Eğitim Kavramının Etik Açısından Analizi”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1).
- Yaşar, Ş., Sözer, E. ve Gültekin, M. (1999). “İlköğretimde Öğrenme-Öğretme Süreci ve Öğretmenin Rolü”, *VIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bilimsel Çalışmaları*. 01-03 Eylül 1999. Trabzon.

Yazıcı, K. (2008), *1939–1970 Yılları Arasında Gerçekleştirilen Milli Eğitim Şûralarında Sosyal Bilgiler Öğretimiyle İlgili Alınan Kararlar ve Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

World Bank. (2003). *Achieving Universal Primary Education by 2015*. Washington.

Wynn, R. ve Wynn, J.L. (1988). *American Education*. Ninth Edition. New York: Harper & Row Publishers Inc.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Ömür DAĞ
Sürekli Adresi : Haraccı Kiptaş Konutları B5 Kat:2 Daire: 14 Arnavutköy / İstanbul
Doğum Yeri ve Yılı: Kadıköy - 30.08.1988
Yabancı Dil : İngilizce
İlköğretim : Marmara İlköğretim Okulu
Ortaöğretim : Fatin Rüştü Zorlu Lisesi
Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Fenbilgisi Öğretmenliği
Yüksek Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi
Anabilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretimi
Çalışma Hayatı : Ayazma Orta Okulu, Fen ve Teknoloji Öğretmeni, 2012-.... Arnavutköy / İstanbul